rijksuniversiteit groningen

Magazine voor alumni en relaties
Nummer 1, april 2018

Broerstraat 5

In dit nummer:

Veranderende Noordpool
Vrouw *in the lead*
Bestuurbaar brein
125 jaar Groninger Universiteitsfonds
Boer, worm en weidevogel
Droombaan bij Groninger Museum

Filosoof Han Thomas Adriaenssen over scepticisme en optimisme

"De Summer Academy in Cambridge vond ik een inspirerend hoogtepunt. Daar werd ik uitgedaagd om werk en omgeving op een meer filosofische manier te beschouwen."

Dorien Nelisse

Lid College van Bestuur,
Regio College Zaanstreek Waterland

Master Strategy & Leadership (MSc)
Flexibele masteropleiding voor executives

Ervaring heb je meer dan genoeg, maar toch wil je als manager of professional je kennis verdiepen en tegelijkertijd een meer conceptuele en interdisciplinaire benadering van vraagstukken ontwikkelen. Om nu, in je werk, meer op masterniveau te kunnen acteren en naar de toekomst toe de regie over je loopbaan in eigen hand te nemen en ondernemerschap te ontwikkelen. Een recent masterdiploma onderstreept dat.

Een unieke combinatie van theorie en praktijk met maximale keuzevrijheid

De Master Strategy & Leadership sluit aan bij je actuele beroepspraktijk en scherpt je academisch(e) vaardigheden en denkvermogen. Door de flexibele opzet, heb je een grote mate van vrijheid om de inhoud van je programma zelf samen te stellen en je eigen tempo te bepalen. Want wij realiseren ons dat studeren tijd kost en te combineren moet zijn met een dynamische baan en een sociaal leven. De helft van het programma kies je zelf uit ons aanbod van 15 leergangen. Ook je studieduur bepaal je zelf, met een minimum van tweeënhalf en een maximum van acht jaar.

Waarom de Master Strategy & Leadership van AOG School of Management:

- ✓ Je actualiseert en verdiept je kennisbasis in algemeen management en specifiek in het domein van je interesse;
- ✓ Het ontwikkelen van je leiderschapscompetentie en strategische vaardigheden stellen je in staat koers te bepalen en vernieuwing te realiseren;
- ✓ Wij zetten aan tot verder denken, waardoor je een duurzame onderzoekende grondhoudingen ontwikkelt die van waarde is bij visievorming in complexe situaties.

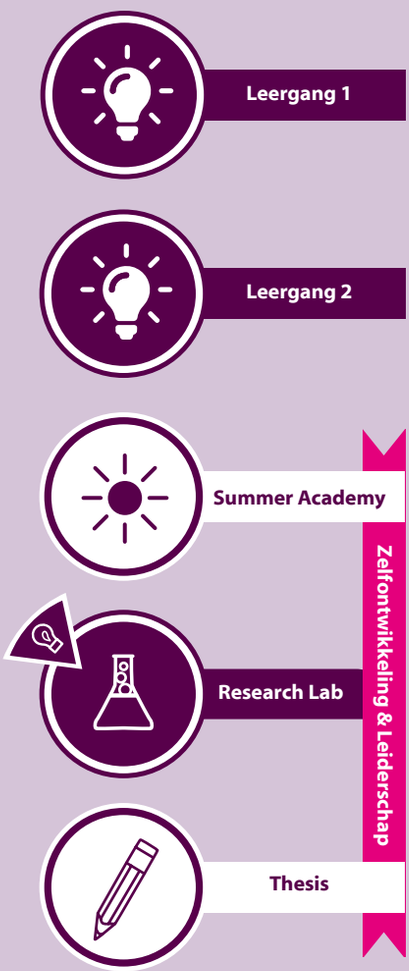

AOG school of management amersfoort / groningen

nvao geaccrediteerde opleiding

Meer informatie: www.aog.nl/broerstraat

REDACTIONEEL

REDACTIEB5@RUG.NL

Waarom? Waaróm dan? Waarróhom? Wat kunnen heel jonge kinderen soms vermoeiend zijn. En wat denken ze veel, die kleine filosoofjes. In de prille lente van hun bestaan is hun leergierigheid grenzeloos. Maar eenmaal volwassen hebben velen het onderzoeken afgeleerd. Ze geloven het wel.

Het bijzondere aan wetenschappers is nu dat zij deze vragende houding hebben weten te behouden. En hun optimisme. Ze scheppen er plezier in tegenover een mismoedig makende scepticus een blijmoedige anti-sceptische wijsgeer te zetten of zien in een degenererend weidelandschap een reddende rol voor de rode regenworm weggelegd. Zelfs de klimaatwetenschapper die zijn geliefde Noordpool ziet wegsmelten, blijft de zonnige kant van zijn werk zien. Ook de bezwering van de neurowetenschapper dat we wel degelijk controle kunnen uitoefenen over ons denken, is bepaald opwekkend.

Wetenschappers mogen dan kinderlijk nieuwsgierig zijn, hun geduld is als van engelen. Dat is misschien ook hun grootste kracht. Constateren zij dat er onwenselijk weinig vrouwen aan de top staan? Dan strijden zij gewoon rustig verder. *Frappez, frappez toujours*, is hun devies. En ondertussen blijven praten; want communicatie vinden eigenlijk alle onderzoekers belangrijk.

Als je wilt dat je museumbezoekers samen de kunst bediscussiëren, zet ze dan geen koptelefoon op, zegt de kunsthistorica. En Else Barth, de in 2015 overleden RUG-hoogleraar filosofie, vond zelfs dat helder redeneren en zorgvuldig debatteren noodzakelijke voorwaarden zijn voor het verbeteren van menselijke relaties. Een andere filosoof, John Wilkins, werkte ooit aan een taal zonder ambiguïteit – overigens vergeefs – omdat hij geloofde dat meningsverschillen ontstaan door spraakverwarring. Zelf bleek hij in staat met iedereen in gesprek te blijven zonder, in de bloedige 17e eeuw, op het schavot te belanden.

Wij wensen u veel leesplezier en vrolijke Paasdagen.

INHOUD

COVER **FILOSOOF HAN THOMAS ADRIAENSSEN**

COVER REYER BOXEM

4
De sluier tussen ons en de werkelijkheid
Vlak voor de Maand van de Filosofie werpt Han Thomas Adriaenssen een kennersblik op het scepticisme.

6
Column
Elmer Sterken, rector magnificus

7
Wel tropenarts, geen held
Floortje Dessing bezocht Jorieke van der Stelt in Papoea-Nieuw-Guinea.

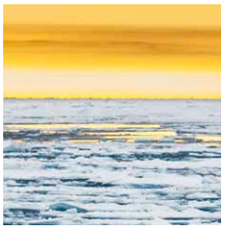

8
Weergek, wetenschapper en waarschuwer
Richard Bintanja is KNMI-medewerker en honorair hoogleraar Climate and Environmental Change

10
Alumnus schrijft boek

11
Ain Wondre Stad
Annemarie Heite

12
'Een vrouw als leider is al gauw een bitch'
Directeur universitair expertisecentrum 'In the lead' Janka Stoker over vrouwen en leiderschap

15
De boeken van schildersbedrijf Sips
Schenking van een bijzondere collectie decoratieboeken aan de Universiteitsbibliotheek

16
Foto
Federico Winer / Google Earth

18
'Laat de rode wormen het boerenland redden'
Als boeren de rode wormen hun werk laten doen, is dat goed voor het grasland, de boer én de weidevogels.

20
Oog in oog met kunst
Droombaan bij Groninger Museum dankzij conservatorenopleiding RUG

22
Het bestuurbare brein
We zijn wel degelijk meer dan ons brein, betoogt neuropsycholoog André Aleman.

24
125 jaar Groninger Universiteitsfonds
Een studiereis, een leerstoel, een telescoop en een kunstwerk, allemaal dankzij het GUF.

26
Alumni Actief

27
Ubbo Emmius Fonds

30
Kop d'r bie en **Colofon**

32
Alumni Achteraf
wijsbegeerte

De sluier tussen ons en de werkelijkheid

‘De scepsis over wat we kunnen weten is op z’n minst 2000 jaar oud,’ vertelt **Han Thomas Adriaenssen**. Als kenner van het filosofisch scepticisme verdiept hij zich ook graag in het denken van anti-sceptici, zoals John Wilkins. In tijden van nepnieuws en alternatieve feiten leert deze 17e-eeuwer hem ondanks alles optimistisch te zijn.

MATHIJS DEEN REYER BOXEM

WWW.RUG.NL/FILOSOFIE-ADRIAENSSEN

Het komt bijna niet meer voor dat aankomende eerstejaars verwachten bij de studie filosofie de zin van het leven of een weg naar geluk te vinden. Daar heeft de invoering van het examenvak filosofie op de middelbare school korte metten mee gemaakt. Han Thomas Adriaenssen, die filosofie van de middeleeuwen en vroegmoderne tijd doceert, onderkent natuurlijk dat in de klassieke oudheid iedere wijsgeer probeerde zich een weg te denken naar berusting en gelijkmoedigheid. Maar hij haast zich te vermelden dat zijn vak sinds de oudheid behoorlijk is veranderd en er van die erfenis weinig meer is te bespeuren.

Toch lijkt het aardig om op de drempel van de maand van de filosofie te informeren wat een kenner van het filosofisch scepticisme (want dat is Han Thomas) de bezorgde burger aan geruststellends kan bieden in deze tijden van alternatieve feiten, informatiebubbels en verdachtmakingen tegen de wetenschap. Adriaenssen heeft de reputatie lastige filosofische kwesties glashelder over het voetlicht te brengen; een talent dat hem tot vier keer toe de titel docent van het jaar van zijn faculteit heeft opgeleverd. Hij promoveerde cum laude op een bekroond proefschrift over scepticisme en representatie, en publiceerde vorig jaar het boek *Representation and Scepticism from Aquinas to Descartes*, waarin hij hetzelfde onderwerp nog verder ontleed heeft. Want de filosofie mag de claim dat we door ons verstand berusting kunnen bereiken dan wel hebben afgeschud, het even oude sceptische idee dat het nog knap lastig is om de werkelijkheid überhaupt maar te kennen, is veel hardnekkiger gebleken. ‘Die scepsis over wat we kunnen weten is op z’n minst 2000 jaar oud,’ zegt Adriaenssen.

Bezorgde ergenis

Het is het einde van de dag, hij zit op zijn werkkamer en de details buiten de hoge ramen die uitgeven op de Oude Boteringestraat beginnen heel passend te vervagen in de ingezette schemering. Adriaenssen grijpt een glas en houdt het omhoog. Ik zie z’n gezicht als door een lens even vervormen en meedeinen in het klotsende water, dan zet hij het weer met een knal neer op het tafelblad. Het klinkt allemaal heel echt en concreet. Dat was een glas, dat was een knal, maar was dat zijn gezicht? Voor een echte scepticus is alles wat we zien door onszelf bedacht. Adriaenssen gaat er eens goed voor zitten: ‘Als we iets waarnemen, dan vormen we daar in onze hersenen als het ware een plaatje van,’ zegt hij. ‘Maar dat plaatje, die film, dat is je eigen individuele voorstelling, het is niet de werkelijkheid zelf. Alsof je bent opgesloten in je eigen interne bioscoop zonder dat je op kan staan, de zaal kan verlaten en naar buiten lopen om na te gaan of wat je ziet wel klopt in de echte wereld. We weten niets zeker, daar komt het feitelijk op neer.’

Dat we nooit iets zeker weten, dat er voor elke bewering over de werkelijkheid evengoed een ander kan worden aangedragen, dat scepticisme heeft heel wat filosofen vervuld met een bezorgde ergernis. De anti-sceptici gingen op zoek naar een weerwoord op de bewering dat alles onzeker is en onze eigen vervorming van de wereld ons als een sluier omgeeft. Hun antwoord was eenvoudig: ‘dan is dat maar zo’. Natuurlijk, absolute zekerheid is nooit haalbaar in morele besluitvorming, ook niet in de wetenschap en zeker niet in de politiek. Maar dat is gewoon zoals het is. En je kan ook niet gaan zitten wachten tot je absolute zekerheid hebt bereikt, want dan gebeurt er niks. ‘We zullen ons erbij moeten neerleggen dat we ons nu en dan vergissen. Als we alle *redelijke twijfels* maar hebben uitgesloten.’

Redelijke twijfel

Het betoog van Adriaenssen begint heel bijdetijds aan te voelen. Beelden van Amerikaanse woordvoerders doemen op die beweren dat er naast de feiten ook nog eens alternatieve feiten bestaan. Dat voor heikele politieke onderwerpen, zoals klimaatverandering, nog veel onderzoek nodig is omdat we niets zeker weten. Het zijn de tijden van nepnieuws en informatiebubbels. ‘Met “alternatieve feiten” kan ik niks,’ zegt Adriaenssen. ‘Dat het soms ingewikkeld is om een feit vast te stellen, geeft ons nog niet het recht alternatieve feiten de wereld in te liegen.’ Hij zegt het zonder een sprankje wanhoop, wat het vermoeden voedt dat de filosofie hem ondanks alles toch enige gemoedsrust heeft bezorgd. De zeventiende-eeuwse anti-sceptici die

Vervolg op pagina 6 →

Han Thomas Adriaenssen (1985) is assistant professor aan de Faculteit Wijsbegeerte. Hij behaalde bij de RUG zijn masters filosofie en Italiaans (beide cum laude) en studeerde vier jaar Russisch. In 2008 ontving hij een Toptalent-subsidie van NWO. Hij promoveerde in Groningen in 2013, eveneens cum laude. In juli 2015 ontving hij een Veni-subsidie voor een onderzoek naar Aristotelische filosofie. Hij is sinds 2016 lid van de Young Academy Groningen. Op 28 maart 2018 werd hij geïnstalleerd als lid van De Jonge Akademie van de KNAW.

'Dat het soms ingewikkeld is om een feit vast te stellen, geeft ons nog niet het recht alternatieve feiten de wereld in te liegen'

hij onderzoekt verschaffen hem kennelijk voldoende optimisme om tegen deze tijd opgewassen te zijn.

Op de vraag wie van die filosofen hij tot leven zou willen wekken om gezamenlijk naar het nieuws van vandaag te kijken, hoeft hij niet lang na te denken. '**John Wilkins**,' zegt hij, die in de jaren 60 van de 17e eeuw over natuurwetenschappelijke methodes schreef.'

Wilkins was een filosoof, een parlementariër, cryptograaf, matige wetenschapper en bisschop die in tijden waarin de partijen in Engeland elkaars bloed wel konden drinken, – Oliver Cromwell was zijn zwager – in staat bleek om met iedereen in gesprek te blijven zonder dat hij op het schavot belandde. Wilkins was ervan overtuigd dat meningsverschillen ontstaan door spraakverwarring, hij werkte vergeefs aan een taal zonder ambiguïteit.

'Ik zou hem met een klimaatscepticus willen laten discussiëren,' zegt Adriaenssen. 'Zo eentje die zegt dat niemand absoluut zeker weet dat de stijging van temperatuur het gevolg is van menselijk handelen, en dat we daarom alles bij het oude moeten laten. En wat ik zo leuk aan Wilkins vind: hij zou beginnen met de man van harte gelijk te geven. 'Inderdaad,' zou hij zeggen, 'er is theoretische twijfel mogelijk. Maar niet alle theoretische twijfel is redelijke twijfel. Je moet ook laten zien dat je alternatieve verklaringen redelijke verklaringen zijn.' Dat is wat Wilkins doet: hij gunt de scepticus eerst wat hij wil, namelijk de erkenning dat het vaak onmogelijk is alle theoretisch denkbare twijfel uit te sluiten, en vervolgens zegt hij: en wat jij wil doet er niet zo veel toe.'

Perverse Cartesiaanse persvoorlichter

Adriaenssen heeft er duidelijk plezier in. Ik vraag hem hoe hij het ervan af zou brengen als huisfilosoof van het Witte Huis. 'Stel, jouw werkopdracht is het om de claim dat alle nieuws nepnieuws is van een filosofische basis te voorzien. Zou je daartoe in staat zijn?' 'Oh zeker,' zegt Adriaenssen. 'Heel eenvoudig. Dan zou ik selectief aan alle beweringen in de pers van die enorm hoge eisen gaan stellen, namelijk dat we alles absoluut zeker moeten weten. Anders weg ermee. Zoals Descartes dat deed. Dan zou ik alle degelijke kranten met die eis doorlichten. Ik zou dat selectief doen natuurlijk, dat is niet zo moeilijk.' Hij valt even stil, waarschijnlijk in beslag genomen door een plotse voorstelling in zijn eigen interne bioscoop. 'Ik zag mezelf daar al staan; als een buitengewoon perverse Cartesiaanse persvoorlichter,' verontschuldigt hij zich en lacht.

'En als jouw alter ego als journalist bij die persconferentie is en jou dat allemaal hoort beweren?' 'Mijn alter ego zou, net als Wilkins, eerst verzoenend beweren dat die twijfels allemaal mogelijk zijn. Maar er dan wel aan toevoegen dat ze irrelevant zijn.' Hij lacht opnieuw. 'Wilkins roeide tegen de tijd in, maar hij was een optimist. En dat ben ik ook. Gek genoeg heb ik dat van die sceptici geleerd; niet te denken zoals zij.'

STERKEN STELT

Vrouwelijke hoogleraren en bestuurders hard nodig

OPGETEKEND DOOR MARJAN BROUWERS

Dat het percentage vrouwelijke hoogleraren aan de RUG nog altijd maar op negentien procent staat, is een ernstig probleem dat ik graag zou oplossen. Toen ik rector werd, wilde ik hier zo snel mogelijk iets aan doen. Inmiddels besef ik hoe weerbarstig deze problematiek is. Ondanks onze aandacht voor meer diversiteit, zit er nog altijd te weinig beweging in en daar ben ik absoluut niet trots op.

Het huidige percentage moet flink omhoog: we streven naar 27% in 2020. Tegelijkertijd moet ik hierbij een kanttekening maken. Landelijk is afgesproken dat bijzonder hoogleraren en hoogleraren in dienst van het UMCG niet meetellen bij de berekening van dat percentage. Verder blijkt dat wij veel hoogleraren in vaste dienst hebben die lang bij ons blijven. Daardoor duurt het langer voordat we de kans krijgen om vrouwelijke opvolgers te benoemen. Door de jaren heen is het absolute aantal vrouwelijke hoogleraren wel gestegen, maar feit is dat we meer mannen hebben aangesteld dan vrouwen. Bovendien: hoe hoger de rang, hoe minder vrouwen je tegenkomt. We krijgen wel steeds meer vrouwelijke promovendi en universitair docenten, maar de kloof tussen mannen en vrouwen groeit vanaf de functie van universitair hoofddocent.

Hoe kunnen we deze scheve verhouding rechttrekken? We hebben in ieder geval bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vrouwen voorgedragen voor een Westerdijkleerstoel. We boeken succes met ons Rosalind Franklin-programma: meer dan tachtig vrouwen zijn aangenomen in een tenure track richting het hoogleraarschap. Allemaal topwetenschappers die zo goed zijn dat ze soms zelfs worden weggekocht, vooral in disciplines waar vrouwelijk talent schaars is. Verder letten onze diversity officers zorgvuldig op het benoemingsproces. De wens van veel wetenschappers om 'more of me' te zien in hun opvolgers moeten we tegengaan. Daarom zijn divers samengestelde benoemingscommissies nodig. Ook kun je eisen dat minstens de helft van de kandidaten voor een benoeming vrouw moet zijn.

Een ander beleidsvoornemen is het instellen van een quotum zodat faculteiten pas een man als hoogleraar mogen benoemen nadat ze een bepaald aantal vrouwen hebben aangesteld. Dat wordt nog een lastige discussie. Zo is het voor faculteiten met maar 10% vrouwelijke hoogleraren onmogelijk binnen korte tijd een percentage van 25% te behalen. Toch moeten we die kant uit. Dat er genoeg ambitieuze, capabele vrouwen rondlopen die hoogleraar kunnen worden, staat voor mij als een paal boven water.

Tot slot moeten we zelf het goede voorbeeld geven. In Groningen hebben we nog nooit een vrouwelijk collegelid gehad, dus dat wordt hoog tijd. Aangezien het hele college de komende anderhalf jaar wisselt, krijgt de Raad van Toezicht maar liefst drie kansen om een vrouw te benoemen. Ik zou het prima vinden als een vrouw na mijn aftreden rector wordt. De eerste kans nu is de benoeming van een nieuwe voorzitter. Zeker is dat we alle zeilen moeten bijzetten om de scheefgroei recht te trekken. We laten nu te veel vrouwelijk talent onbenut en dat is zonde: we hebben die vrouwelijke hoogleraren en bestuurders hard nodig.

Elmer Sterken, rector magnificus

Tropenartsen zijn er in drie soorten, zegt **Jorieke van der Stelt**. De missionaris, de avonturier en de idealist. Zij is een mix van de laatste twee. Net terug uit Papoea-Nieuw-Guinea probeert ze zonnepanelen te regelen voor het ziekenhuis waar ze werkte.

ELLIS ELLENBROEK KOKOMO MEDIA

Wel tropenarts, geen held

Held. Sommige mensen noemden Jorieke van der Stelt (33) en haar vriend Floris (34) zo nadat ze waren verschenen in een tv-uitzending van Floortje naar het einde van de wereld. Tropenarts Jorieke en Floris, huisarts, waren te zien in het plattelandsziekenhuis in Papoea-Nieuw-Guinea.

Je zag ze onder meer bezig, in primitieve omstandigheden, met een jonge man met hersenletsel door een vechtpartij. Volgens Jorieke worden tropenartsen wel verdeeld in missionarissen, avonturiers en idealisten. Zij voelt zich idealist en avonturier. Maar held, dat niet. Ze wijst op de vele vliegkilometers die ze al maakte. ‘Mijn ecologische footprint is veel groter dan die van de gemiddelde Nederlander.’

Het is begin maart. Jorieke is thuis bij haar ouders in Losser. Heerlijk, een wasmachine onder handbereik. En nagekomen winterkou! De alumna die ooit op eigen houtje de Elfstedentocht schaatste, hoopt nog wat rondjes te maken op natuurijs.

Na een half jaar in de jungle moet Floris in Nederland aan de bak als huisarts, om zijn registratie niet te verliezen. Jorieke zoekt een specialisatieplek als huisarts. Maar eerst wil ze nog een paar maanden naar een ver buitenland. Ze heeft een mooi en leerzaam project in Sierra Leone op het oog.

Jorieke studeerde geneeskunde aan de RUG en deed haar tropenspecialisatie in Almelo en Doetinchem. In Groningen zijn geen opleidingsplekken. Sinds 2012 is tropenarts, ofwel arts internationale gezondheidszorg, een officieel specialisme. Maar de financiering van opleidingsplekken blijft uit. De minister vindt dat tropengeneeskunde te weinig oplevert voor de zorg in Nederland. Ziekenhuizen, die de opleidingsplekken zelf betalen, beginnen af te haken.

Jorieke schat dat ze iets van tienduizend euro eigen geld in haar opleiding heeft moeten stoppen. Een extra cursus hier, een ticket daar. Ze teerde in op haar spaargeld en leende van haar vader. Het zij zo. ‘Dit vak doe je niet om rijk te worden. En ik heb weinig nodig. Ik heb geen auto, geen huis, geen kinderen. Ik heb geen dure hobby, behalve in het buitenland werken.’

Twee ton zou ze wel graag willen hebben. Voor zonnepanelen op het dak van het ziekenhuis van Kikori. Zij en Floris startten daarvoor crowdfunding 'Kikori solar' (www.kikori.nl). Kikori Hospital is nu afhankelijk van 1200 liter diesel per week die een plaatselijke oliemaatschappij schenkt voor de generatoren. Zonnepanelen zijn duurzamer en betrouwbaarder. Met twee ton kan het ziekenhuis helemaal over op zonnekracht. In Nederland houdt Jorieke de donatieteller goed in de gaten, als de panelen gelegd worden, wil ze met Floris gaan kijken in Kikori.

Wil ze huisarts zijn? Of toch liever tropenarts? ‘Ik denk daarover na: Wat is nou echt mijn plek op deze aarde?’ Misschien wil ze zich in de toekomst richten op vrouwenrechten en geboorteregulatie in relatie tot overbevolking. ‘We vernietigen de aarde.’ In Papoea-Nieuw-Guinea zag ze een boot varen. Een miljoen kilo tonijn aan boord! ‘Ik weet nog hoe ik zei: “Sorry aarde, dat we zo slecht met je omgaan”.’

‘NOTHING IS MORE PERMANENT THAN A TEMPORARY SOLUTION’
STELLING **DMITRII EGOROV** FACULTY OF SCIENCE AND ENGINEERING

KNMI-medewerker **Richard Bintanja** onderzoekt hoe klimaat, leven en koolstofdioxide elkaar beïnvloeden, met name in het noordpoolgebied, nu en in de toekomst. ‘Ik word niet moedeloos, nee. Ik wil vooral graag ontdekken hoe het Arctische systeem in elkaar zit.’ Begin dit jaar hield hij zijn oratie als honorair hoogleraar Climate and Environmental Change aan de RUG.

NIENKE BEINTEMA ANNETTE MOSSBACHER

ONDERZOEK

WWW.RUG.NL/STAFF/R.BINTANJA

‘Weergek, wetenschapper en waarschuwer’

Wie als jongetje met volle teugen geniet van een driedaagse sneeuwstorm, wie opgroeit op Ameland, dat nog altijd de poolavonturen van de walvisvaarders ademt, wie *Moby Dick* als lievelingsboek heeft – ja, die kan bijna niet anders dan ‘weergek worden, met als specialiteit het polaire klimaat.’ Dat zegt Richard Bintanja, klimaatwetenschapper bij het KNMI. Op 6 februari sprak hij zijn oratie uit als hoogleraar Climate and Environmental Change aan de Rijksuniversiteit Groningen.
Bintanja’s poolcarrière duurt al lang. In 1990/91 nam hij al deel aan de Eerste Nederlandse Antarctica-expeditie. En in 2015 was hij van de partij op Spitsbergen tijdens SEES, ‘de grootste Nederlandse poolexpeditie ooit’. Tussendoor bezocht hij de poolgebieden verschillende keren. ‘Er is iets met die poolgebieden wat je niet meer loslaat als je er eenmaal bent geweest’, zegt hij. ‘Die eindeloze luchten, die grillige wereld van sneeuw en ijs … Ja, dat doet echt iets met je.’

Wat fascineert u zo aan het klimaat?

‘Dat het zo ongelooflijk ingewikkeld in elkaar zit. Alles heeft met elkaar te maken: temperatuur, zeeijsbedekking, poolkappen, zeestromingen, algen, CO_2 … Het is geen rechtlijnig systeem waarin alles een-op-een met elkaar samenhangt. Ik wil graag begrijpen hoe het klimaatsysteem precies werkt. Waarom het Arctisch gebied zo snel opwarmt, bijvoorbeeld, en wat daarvan de gevolgen zijn voor de ecologie en voor de rest van de wereld.’

Hoe zit dat dan, met die sneller opwarmende Noordpool?

‘Het Arctisch gebied warmt twee tot drie keer zo snel op als de rest van de wereld. Volgens het scenario van de sterkste opwarming zou het noordpoolgebied tot het jaar 2100 nog 10 tot 12 graden verder opwarmen, en ’s winters zelfs het dubbele. In een land als Nederland zou zo’n opwarming al enorme gevolgen hebben, maar in de poolgebieden veranderen het landschap en de ecologie dan totaal. Nu al is er ’s zomers 40 procent minder zeeijsbedekking dan in 1980. Naar schatting is de Noordpool al over zo’n 25 jaar helemaal ijsvrij in de zomer.’

Richard Bintanja (1967) werd in 2017 honorair hoogleraar Climate and Environmental Change aan de RUG. Hij studeerde meteorologie en fysische oceanografie aan de Universiteit Utrecht en promoveerde aan het Institute for Marine and Atmosferic research Utrecht (IMAU) op het proefschrift *The Antarctic Ice Sheet and Climate* (1995). Sinds 2008 is hij senior klimaatonderzoeker bij het KNMI. Hij publiceerde meermaals in toptijdschriften zoals *Nature* en *Nature Geoscience*. Daarnaast schreef hij vier romans, waaronder *Poolreizen* (2006), en een verhalenbundel.

Waarom is dat van belang voor de rest van de wereld?

‘De warmere Noordpool zet allerlei interessante mechanismen in werking die de opwarming versterken. Doordat de ijsbedekking afneemt, weerkaatst het aardoppervlak bijvoorbeeld minder zonnestraling. De donkere ondergrond die onder het ijs vandaan komt – land en zee – absorbeert meer zonnewarmte. En dan heb je nog het ontdooien van de bevroren toendra-ondergrond. Daardoor komen er grote hoeveelheden methaan vrij in de atmosfeer. Methaan is een veel sterker broeikasgas dan koolstofdioxide. En het organisch materiaal dat in de toendrabodem is opgeslagen, gaat rotten en wordt omgezet in CO_2. Ook dat versterkt de opwarming.’

Wat gaat uw leerstoel bijdragen aan wat we al weten?

‘De gangbare klimaatmodellen berekenen wat het klimaat gaat doen op basis van een gegeven concentratie koolstofdioxide. Die kun je dan variëren: als je een andere CO_2-concentratie in het model stopt, dan rolt er een andere klimaattrend uit. Maar die concentratie koolstofdioxide hangt zelf ook weer samen met allerlei klimaatfactoren. Warmer zeewater neemt bijvoorbeeld meer CO_2 op, sneller groeiende vegetatie neemt CO_2 op. Andersom komt er dus CO_2 vrij wanneer de toendra opwarmt. Zulke interacties tussen het klimaat, de biosfeer en de koolstofcyclus willen wij meenemen in de klimaatmodellen.’

En Groningen is daarvoor de goede plek?

‘Ja, dat is zo leuk aan deze leerstoel: we koppelen de enorme expertise van het KNMI op het gebied van klimaatmodellen aan de Groningse expertise in het verzamelen van

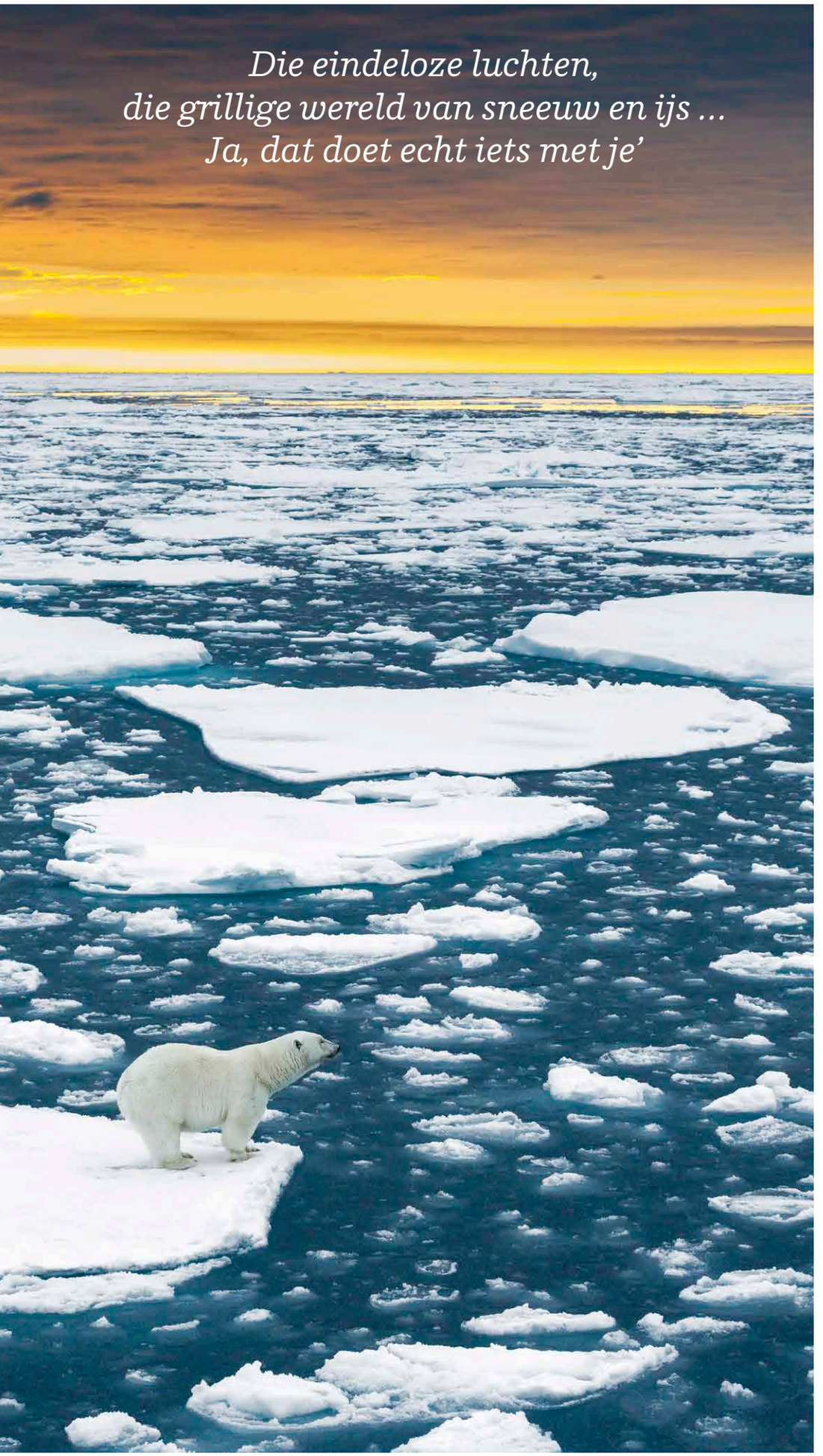

gegevens in het veld. Deze waarnemingen zijn van groot belang om de modellen te valideren. Ik werk bijvoorbeeld nauw samen met de groep van Anita Buma (hoogleraar Ecofysiologie van mariene microalgen, red.). Echt topwetenschappers zijn dat, met observaties van een ongekende kwaliteit.'

Hoe bevalt Groningen zelf?

'Het is in ieder geval een stukje dichter bij de Arctis, dus dat is een plus.' Bintanja lacht uitbundig. 'Het is een leuke stad, en ik werk er samen met leuke collega's. Qua reistijd maakt het voor mij niet zoveel uit. Vanuit mijn woonplaats Lelystad ben ik even snel in Groningen als in De Bilt.'

Nog even over die klimaatmodellen. Gaan die de wereld echt verbeteren?

'Ja, dat denk ik wel. Als klimaatwetenschappers zijn wij boodschappers. Waarschuwers. Als we zo doorgaan, dan gebeurt er dit en dat met de aarde. Wij proberen de politiek en de maatschappij te vertellen waarom ze dingen moeten gaan veranderen. En dat kan alleen op basis van goede, degelijke wetenschap. Daar hebben wij dus echt een belangrijke rol. Uitstijgen boven de waan van alledag, concreet laten zien wat er gaat gebeuren onder verschillende scenario's. Zodat beleidsmakers goed gefundeerde afwegingen kunnen maken.'

Zijn we niet al veel te laat?

'Ik denk dat we al behoorlijk aan de late kant zijn, ja. Dat het poolijs zo snel afsmelt, dat heeft de mensheid nog niet eerder meegemaakt. De verwachting is dat daardoor het aantal ijsberen in de komende decennia met 30 tot 50 procent zal afnemen. En dat is alleen maar dat zichtbare, 'aaibare' beest. Er zijn allerlei minder bekende soorten die het ook heel moeilijk gaan krijgen. En die straks door klimaatverandering van de planeet worden afgeduwd. Maar de politiek lijkt nog altijd geobsedeerd door kortetermijnbelangen. Vierjarige regeercycli. De echte urgentie lijkt nog altijd te ontbreken.'

Wordt u daar niet moedeloos van?

Bintanja is even stil. 'Eigenlijk niet. Nee. Ik ben als wetenschapper toch vooral geïnteresseerd in hoe het systeem aarde werkt. Niet zozeer in of het nou 2, 4 of 10 graden warmer wordt. Ik wil begrijpen waaróm het 2, 4 of 10 graden warmer wordt. Wat de mechanismen zijn die de opwarming versterken. Voor mijn werk maakt het dus niet uit. Ik wil met die kennis bijdragen aan het maatschappelijk debat. Zo goed mogelijke informatie leveren. Daarom is deze leerstoel in Groningen ook zo leuk.' Hij lacht. 'Vooral leuk, ja. Zeker niet deprimerend.'

VOOR NOG MEER BOEKEN VAN ALUMNI:

WWW.RUG.NL/ALUMNI/BOEK

Joop Boersma (1926) / geneeskunde 1955 en dochter Marelle
'Kruimels zijn ook brood'
Autobiografische roman, vier generaties 'buitenbeentjes'
WWW.PRACHTBOEKEN.NL € 14.95

Janneke Budding-Derks (1953) / Engels 1978
Frankenstein; het Monster en zijn Makers
Over Mary Shelley's 200 jaar oude vaak verfimde horrorroman
WWW.JANNEKE-BUDDING.NL/BOEK
€ 15,00

Mathijs Deen (1962) / Nederlands 1988
Over oude wegen
In de voetsporen van ontheemden, struikrovers, pelgrims, gelukzoekers en veroveraars die hun weg hebben gezocht langs de kusten, de rivieren en de wegen van Europa.
WWW.THOMASRAP.NL € 22,99

Mark Frequin (1953) / ruimtelijke wetenschappen 1978
Tegenspraak graag
Over leidinggevenden die tegenspraak vragen maar niet altijd waarderen
WWW.SDU.NL € 13,68

Johan Hahn (1951) / theologie 1981
Honger
Documentaire thriller
WWW.SKIDIZ.NL
€ 24,95

Peter Jordens (1944) / Duits 1970
Hendrik Werkman en De Ploeg
The Next Call en het constructivisme
WWW.WBOOKS.COM € 22,50

Greta Noordenbos (1951) / pedagogiek 1979 / promotie 1987
Innerlijke kritiek bij eetproblemen
Op weg naar zelfacceptatie
WWW.BOOMPSYCHOLOGIE.NL € 21,50

Maria Quist (1949) / culturele antropologie 1981
Het verhaal van Pieterrr
Een onaangepast en onverschrokken natuurbeschermer
WWW.TROOSTVOGELS.NL € 10,00

Tonko Ufkes (1958) / geschiedenis 1984
Ongeliek
Groningstalige verhalenbundel
WWW.HETNIEUWEKANAAL.NL € 17,50

Jacques Wallage (1946) / sociologie 1971
Het land achter de heuvels
Politiek als ambacht, 1968-2018; autobiografie
WWW.COSSEE.COM € 29,99 / e-book € 9,99

Theo Wobbes (1946) / geneeskunde 1973 promotie 1981
Ziektebeeld door de tijd heen. Van mythisch naar mechanistisch
Geschiedenis van het denken over ziek-zijn en ziekte
WWW.VALKHOFPERS.NL € 17,50

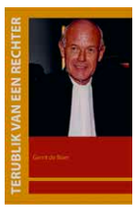

Gerrit de Boer (1940) / rechten 1968
Terugblik van een rechter
€ 19,90 (incl. verzendkosten)
GERRITBERNARDDEBOER@GMAIL.COM

Hermen (1977) godgeleerdheid 2001 en Johanneke Kroesbergen-Kamps (1981) / godsdienstwetenschap 2003
Alles anders, alles hetzelfde
Leven en geloven in Zambia
WWW.BOEKSCOUT.NL € 20,99

Maarten Rutgers (1947) / geneeskunde 1965
Gezondheidszorg als handelswaar
Worden we daar beter van? Achtergronden en ontwikkelingen
WWW.EBURON.NL € 22,50
(e-book € 9,95)

Ansje Bootsma (1959) / communicatiekunde 1993 en Willeke Mulder
Mama heeft diabetes
Voor kinderen (6-10) van een ouder met type-1-diabetes
WWW.MAMAHEEFTDIABETES.NL
€ 14,99

Willemijn Boskma (1989) / geschiedenis 2012 en Nienke van de Hoef (1984) / rechten 2008
Agile HR
De (on)misbare rol van HR in wendbare organisaties
WWW.NUBIZ.NL € 18,99

FOTO ROGER CREMER

Annemarie Heite (47) fulltime teammanager corporate marketingcommunicatie aan de Hanzehogeschool, daarnaast bekend vertolker van het Groninger aardbevingsverhaal; won de landelijke Vrouw in de Media Award 2017 en de Noorder Pers Sociëteit Reuringprijs 2017; behaalde, na een hbo-lerarenopleiding, haar master communicatiekunde aan de RUG in 1997;
Twitter: @AnnemarieHeite

speciale plek:
Ierse pub O'Ceallaigh aan het Gedempte Kattendiep

AIN WONDRE STAD

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen waar herinneringen liggen. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

ELLIS ELLENBROEK ELMER SPAARGAREN

'Liefde op het eerste gezicht, het bestaat echt'

'Ik ging met een stel studievrienden op een donderdagavond in 1996 voor het eerst naar de Ierse pub O'Ceallaigh. Ik deed de deur open, er zat een man aan de bar, ik stootte mijn vriendinnen aan en ik zei: "Dat is hem". Paardenstaart, zwarte leren jas, Russische laarzen van een of andere zwarte markt. Dat was Albert. Hij hing aan de bar en had al behoorlijk wat op. Ik ben op hem afgelopen en zijn eerste zin was: "Goh, dat ziet er lekker uit".

We kwamen in gesprek en hebben de hele avond gekletst. Maar hoe later het werd, hoe meer ik op hete kolen zat. Hoe zorgde ik ervoor dat ik hem weer tegen zou komen? Het was in dat opzicht een lastige man, niet supercharmant of open of zo. Een echte Groninger. Hij zat bij Greenpeace, zou binnenkort weer met een boot naar Antarctica gaan.

Ik bracht het gesprek slim op motorrijden, zei: "Volgens mij heb ik jou op de motor gezien". Dat was een gok. Ik was zelf bijna klaar met lessen, zou de week erna afrijden. Ik zei: "Weet je, ik ben hier dinsdagavond weer, ik vier een feestje want dan heb ik mijn motorrijbewijs". Hij zei iets in de trant van: "Naaaah, jij hebt wel heel veel zelfvertrouwen. Eerst zien en dan geloven". Heerlijk.

Die dinsdagavond hebben we elkaar weer ontmoet. Tot zes uur 's morgens zaten we met *pints guinness* en *pints cider* op een bankje, toen liepen we naar zijn huis en vanaf dat moment zijn we nooit meer uit elkaar gegaan. Er is geen haar op mijn hoofd geweest die heeft gedacht: Heb ik dat wel goed gedaan? Nooit. Niet één seconde. Die dinsdag hebben wij onze zielsverwantschap beklonken.

Peter, de eigenaar van de pub, heeft die hele nacht achter de bar zitten wachten. Hij zag daar iets ontstaan waar hij graag zijn steentje aan bijdroeg.

Liefde op het eerste gezicht bestaat, het bestaat echt.'

'TO STUDY PROCESSES OF UNDERSTANDING OTHERS DOES NOT NECESSARILY IMPROVE ONE'S ABILITY TO UNDERSTAND OTHERS.'

STELLING **STEVEN DE JONG** FACULTEIT GEDRAGS- EN MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

‘Een vrouw als leider is al gauw een bitch’

LOEK MULDER ELMER SPAARGAREN

ONDERZOEK

BLOGS OP: WWW.RUG.NL/INTHELEAD

Het is 8 maart, Internationale Vrouwendag, maar hoogleraar Janka Stoker vraagt zich af wat er eigenlijk te vieren valt rond dat onderwerp. ‘Tien jaar geleden hadden we ditzelfde gesprek over vrouwen en leiderschap ook kunnen voeren.’

Er zitten dit jaar best feestelijke tintjes aan de Internationale Vrouwendag, vandaag, vindt Janka Stoker. Zelf mag ze ’s middags als juryvoorzitter de Aletta Jacobsprijs aan PvdA-kamerlid Lilianne Ploumen uitreiken. De oud-minister krijgt de emancipatieprijs van de RUG, onder meer omdat ze met haar organisatie She Decides vrouwen helpt met geboorteplanning, waaronder veilige abortussen. En eerder vandaag maakte onderwijsminister Ingrid van Engelshoven bekend dat in een jaar tijd honderd extra vrouwelijke hoogleraren in Nederland zijn aangesteld.
Maar dat nieuws valt in een week ‘die niet heel goed was’, aldus Stoker. Uit de net verschenen Bedrijvenmonitor Topvrouwen 2017 blijkt dat nog maar elf procent van de posities in de Raden van Bestuur door vrouwen is bezet. In de Raden van Commissarissen is dat percentage vijftien. Het aandeel topvrouwen stijgt weliswaar lichtjes, maar blijft mijlenver achter bij het streefcijfer van dertig procent. Stoker windt zich erover op: ‘Dat cijfer wordt gehanteerd omdat we geen wettelijke quota willen. En dan gebeurt er dus heel weinig. Veel zaken zijn in tien jaar tijd nauwelijks veranderd.’

Janka Stoker (1970) is sinds 2003 hoogleraar Leiderschap en Organisatieverandering aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, waar ze ook directeur is van het leiderschaps-expertisecentrum In the

Lead. Ze studeerde sociale en arbeids- en organisatiepsychologie in Groningen en promoveerde aan de Universiteit Twente. Vrouwelijk leiderschap en machtsongelijkheid in de top van de samenleving heeft haar bijzondere interesse.

Wat is er de voorbije jaren verbeterd rond de positie van vrouwen in de top van het bedrijfsleven, de wetenschap en de politiek?

'Het onderwerp is hoog op de agenda gekomen. Organisaties schamen zich ervoor als ze met de billen bloot moeten.'

U denkt dat een bedrijf het wat kan schelen? Schiphol heeft juist laten weten dat de nieuwe baas sowieso geen vrouw wordt. Het zou de balans van twee om twee in de Raad van Bestuur verstoren.

'Het bedrijfsleven loopt achter op de ontwikkelingen bij de overheid – alhoewel Schiphol dus een positieve uitzondering is met vijftig procent vrouwen in de top. Er zijn ook veranderingen te zien. Zo zijn er verschillende rolmodellen op hoge posities die we tien jaar geleden niet hadden: Een bedrijf als Shell heeft met Marjan van Loon een vrouw als leidinggevende. Bij PostNL is Herna Verhagen voorzitter van de RvB. Deze vrouwen laten zien dat het kan.'

Dat zijn enkele voorbeelden. Wat is het beeld wanneer je breder kijkt?

'Er gebeurt veel, maar we zijn er duidelijk nog niet. Kijk naar onze eigen universiteit. Het aantal vrouwelijke wetenschappers en vrouwelijke hoogleraren stijgt. Mede dankzij het Rosalind Franklin Fellowship voor vrouwelijk toptalent, dat echt een Gronings succes is. Het gaat alleen nog niet snel genoeg.'
'Ik zie zowel bij de overheid als in de wetenschap en de politiek goede initiatieven. Maar de constatering dat een heleboel organisaties niet in beweging zijn te krijgen en kennelijk de noodzaak niet zien is terecht.'

Man/vrouw in de top van de RUG

Het College van Bestuur van de RUG bestaat uit drie mannen. Dat zal moeten veranderen, vindt Janka Stoker. Met het vertrek van voorzitter Sibrand Poppema in september en rector magnificus Elmer Sterken in 2019 ontstaat daarvoor ruimte. 'Minstens een van de drie zal een vrouw moeten zijn, dat vindt ook de minister van OCW. Over de benoemingsprocedure heersen wat zorgen. De Sleutelvrouwen, een groep Groningse wetenschappers (naar Café De Sleutel aan de Noorderhaven) waar Stoker deel van uitmaakt, schetsten daarom alvast een profiel van een vrouwelijke bestuursvoorzitter. Daarmee vestigden zij in de UK (www.ukrant.nl) de aandacht op hun opvatting over een vrouw hoog in de universiteitsgelederen.

Ook internationaal gezien slaat Nederland een slecht figuur. Met het aantal vrouwelijke wetenschappers bungelen we ergens onderaan het lijstje, net voor landen als Tsjechië en Cyprus.

'Het is ongelooflijk. Onze bevolking is ontzettend hoog opgeleid in vergelijking met andere landen. Maar dat vertaalt zich niet naar posities in de top van de samenleving.'

Waar precies gaat het mis?

'Een belangrijke verklaring ligt in de stereotiepe opvatting over wat een goede leider is. Daarbij denken we eerder aan masculiene dan aan feminiene kwaliteiten. Een leider associëren we met daadkracht, dominantie en risicobereidheid. Die eigenschappen dichten we eerder toe aan een man dan aan een vrouw.'
'Het gaat bovendien niet alleen over hoe we een goede leider zien, maar ook wat een stereotiepe 'goede' man of vrouw is. Een goede vrouw is zorgzaam, kan goed luisteren, wil niet op de voorgrond treden, is niet dominant, maar wil samenwerken en de boel bij mekaar houden. Dat soort stereotypen hebben we in ons hoofd, vrouwen net zo goed als mannen. Maar het wordt ingewikkeld wanneer je mensen gaat selecteren of bevorderen in een bepaalde positie. Dan worden die stereotiepe beelden op mensen geplakt.'
De eigenschappen die we toedichten aan een leider passen dus slecht op het beeld dat we in ons hoofd hebben van een vrouw. Niet alleen is het daardoor voor een vrouw moeilijker dan voor een man een leidinggevende positie te bereiken, ook zichzelf handhaven op die plek is een taaie klus, legt Stoker uit. Vrouwen belanden erdoor in een Catch22-situatie: 'Ben je een goede leider, dan ben je al gauw een *bitch.* Kijk maar naar de kwestie rond president-commissaris bij ABN Amro Olga Zoutendijk. Die kreeg allerlei verwijten: ze was een manwijf en veel te dominant. Maar stelt een vrouw zich meer vrouwelijk op, dan is ze geen goede leider. Dus kiezen vrouwen er vaak voor om dan maar een goede leider te zijn en nemen ze voor lief dat ze een dominant type gevonden worden. Daar moet je wel tegen kunnen.'

Een quotum dan maar? In Scandinavische landen en in Duitsland en België is het ingevoerd en is het aantal vrouwelijke leidinggevenden toegenomen.

'Het is een zwaktebod. Niemand wil het eigenlijk. Je wilt dat organisaties zelf inzien dat ze niet goed wijs zijn om geen gebruik te maken van het potentieel. In Nederland hebben we een streefcijfer vastgesteld van dertig procent vrouwen in de top in 2019. Dat gaat dus op deze manier niet lukken. De vraag is wat de minister gaat doen.'
Niet alleen is het kapitaalvernietiging wanneer slechts mondjesmaat gebruik gemaakt wordt van het reservoir goed opgeleide vrouwen. Ook organisaties hebben er voordeel van wanneer ze vrouwen een belangrijker rol toekennen, benadrukt Stoker. 'Mij zul je overigens niet horen zeggen dat vrouwen zo anders leidinggeven. Nee, ieder méns geeft anders leiding. Er zijn wel wat verschillen tussen mannen en vrouwen, maar die zijn klein.'
Wat telt is dat diversiteit in de top in brede zin betere besluitvorming en teamprestaties oplevert. Dat is wetenschappelijk aangetoond. Alleen maar witte mannen met eenzelfde opleiding herbergt het gevaar van groepsdenken en tunnelvisie. Een organisatie die creatief wil zijn en wil vernieuwen, doet zichzelf tekort met een homogene groep die denkt aan een half woord genoeg te hebben.

Ondertussen zien we wel meer vrouwen dan mannen afstuderen aan universiteiten, neemt het aantal bèta-meiden toe en is de loonkloof tussen jonge vrouwen en mannen bijna verdwenen. Kunnen we niet gewoon wachten tot de verhoudingen vanzelf gelijktrekken, zonder het paardenmiddel van een quotum?

'Toen ik 25 jaar geleden in de studiebanken zat, dachten we ook dat de verschillen tussen mannen en vrouwen in organisaties snel zouden zijn opgelost. Dat is niet gebeurd. Sommige processen zijn hardnekkig en moet je doorbreken. Je bereikt pas een normale vijftig-vijftig situatie wanneer je eerst over een drempel heen bent, vandaar dat percentage van dertig procent. Anders blijven de vooroordelen over mannen en vrouwen en leiderschap in het selectieproces dominant.'

Conservatorenopleiding en Groninger Museum

De conservatorenopleiding, een specialisatie van de master kunstgeschiedenis, heeft een stevige band met het Groninger Museum. Zo bezet directeur Andreas Blühm van het museum de bijzondere leerstoel 'Kunstgeschiedenis, musea en maatschappij', die werd ingesteld dankzij de medewerking van de Stichting Groninger Museum voor Stad en Lande. Ook hebben het museum en de RUG een in Nederland uniek talentontwikkelingstraject opgezet om pas afgestudeerde kunsthistorici in twee jaar op te leiden tot conservator. Dit project werd financieel mogelijk gemaakt door de Stichting Beringer Hazewinkel. Onder Blühm werd bovendien de toegang tot het Groninger Museum behalve voor jongeren tot 18 jaar ook gratis voor alle Groningse studenten. (Zie ook pagina 20 en 21)

Timing zesde zintuig?

De bestaande theorie over een stopwatch in ons brein kan de prullenbak in, volgens Hedderik van Rijn. De adjunct-hoogleraar cognitieve wetenschappen en neurowetenschappen kreeg in 2017 een NWO Vici-beurs van anderhalf miljoen euro voor zijn onderzoek naar hoe mensen hun handelen timen. Angela Rijnen had een interview met hem: WWW.RUG.NL/ZINTUIG-TIMING

Nieuwe lokale democratie ondoordacht

Drie jaar lang stimuleerden het ministerie van Binnenlandse Zaken en de VNG lokale proeven met participatief bestuur. Gemeenten worden nu opgeroepen hun democratie flink te gaan 'verfrissen'. Riskant, vinden hoogleraar staatsrecht Solke Munneke en alumnus filosofie Annemarie Kok: de experimenten getuigen van een naïeve democratie-opvatting. Onder de kop 'Nieuwe lokale democratie: goedbedoeld maar ondoordacht' verscheen hun waarschuwing op WWW.SOCIALEVRAAGSTUKKEN.NL

Grote prijs Maria Antonietta Loi

Aan Maria Antonietta Loi, RUG-hoogleraar fotofysica en opto-elektronica, is door de Nederlands Natuurkundige Vereniging de Physica Prijs 2018 toegekend vanwege haar innovatieve onderzoek aan hybride nanomaterialen. De vereniging noemt haar een pionier en een creatieve expert binnen haar vakgebied. Met deze prijs staat Loi in één rij met Nobelprijswinnaars Klaus von Klitzing, Gerard 't Hooft, Martinus Veltman en bekende natuurkundigen als Robbert Dijkgraaf en sterrenkundige Ewine van Dishoeck. Lois onderzoek bij het Zernike Institute for Advanced Materials (ZIAM) gaat over de omzetting van licht in elektriciteit of omgekeerd, zoals bij zonnecellen en LED's.

WWW.RUG.NL/PHYSICAPRIJS-LOI

In januari trok haar nieuwste publicatie veel aandacht in wetenschappelijke kring. In *Nature Communications* beschreef zij de ontdekking dat de trage 'hete elektronen' in hybride perovskiet de efficiëntie van zonnecellen sterk kunnen verbeteren.

HTTPS://WWW.RUG.NL/LOI_HOTELECTRONS

Essaybundel filosofe Else Barth

Else Barth (1928-2015) vond dat filosofie zich principieel in dienst zou moeten stellen van de combinatie van medemenselijkheid en helder, geïnformeerd denken en discussiëren. Ze was ervan overtuigd dat helder redeneren en zorgvuldig debatteren noodzakelijke voorwaarden zijn voor het verbeteren van intermenselijke relaties. Met logica als wapen bestreed ze valse diepzinnigheid, vaagheid en vooroordelen. De Noors-Nederlandse filosofe was van 1977 tot 1993 RUG-hoogleraar analytische wijsbegeerte. Bij haar overlijden ontving een groep Groningse oud-studenten een testamentaire schenking. Daarmee is een boek met essays van Barth samengesteld dat op 9 april 2018 verschijnt.

Empirische logica – Else Margarethe M Barth. Essays over logica, wetenschap en politieke cultuur
Redactie: Else de Jonge (1961) / filosofie 1996 en Wouter Slob (1965) / filosofie, promotie 2002
NL.AUP.NL € 22,99

Subsidie voor kweek vliegenlarven

Welk gen bepaalt dat het ene embryo een mannetje wordt en het andere een vrouwtje? Wie dat begrijpt, kan er ook mee knutselen. Christien Boomsma interviewde voor de *Universiteitskrant* Leo Beukeboom, entomoloog en hoogleraar evolutionaire genetica, over het onderzoek van zijn groep, dat interessante toepassingen in zich heeft. Zo werkt Beukebooms lab samen met een bedrijf dat vliegenlarven kweekt om kippen en vissen te kunnen voeren. Hij ontving daarvoor in september 2017 een subsidie van onderzoeksfinancier NWO binnen het programma Gesloten Kringlopen.

WWW.UKRANT.NL/MAGAZINE/MEVROUW-OF-MENEER-VLIEG

LOFAR onderzoekt bliksem

Hoe bliksem ontstaat weet nog niemand. Maar postdoc Brian Hare en Olaf Scholten, hoogleraar Astrodeeltjesfysica aan onderzoekscentrum KVI-CARTvan de RUG, hebben met een internationaal team collega's het onderzoek iets verder gebracht. Met de LOFAR radiotelescoop hebben zij met een niet eerder behaalde nauwkeurigheid de groei van de bliksem in beeld weten te brengen. WWW.RUG.NL/SCIENCE-LINX-BLIKSEM

Ben Feringa's wereld in 3-D

De Duitse organisatie 'Lindau Nobel Laureate Meetings', maakte een driedimensionale visualisatie van de werkkamer en het laboratorium van Ben Feringa, waar de Nobelprijswinnaar in enkele korte filmpjes zelf toelichting geeft. Ga al klikkend op ontdekkingsreis naar de wereld van de gelauwerde hoogleraar in zijn Groningse universiteit: WWW.LINDAU-NOBEL.ORG/BLOG-NEW-NOBEL-LAB-360-BEN-FERINGA

De decoratieboeken van schildersbedrijf Sips, geschonken door de kleinkinderen van huisschilder Herman Sips, zijn een aanwinst voor de afdeling Bijzondere Collecties van de Universiteitsbibliotheek.

BINEKE BANSEMA DIRK FENNEMA / UB

SCHENKING

De boeken van schildersbedrijf Sips

Toen enkele jaren geleden de moeder van Herman Sips – alumnus biologie 1983 – overleed, troffen zijn zussen en hij in haar nalatenschap voorwerpen en boeken aan die hadden toebehoord aan hun opa Herman Sips, die huisschilder was. Met de stapel boeken, voorbeeldboeken voor decoratieschilders, togen de zussen naar het maandelijkse Kunstspreekuur van het Groninger Museum, waar voorwerpen en (kunst-)werken op hun historische en kunstzinnige waarde worden beoordeeld. De conservator van het museum was onder de indruk van het materiaal en raadde hen aan om contact op te nemen met de Universiteitsbibliotheek.

Brigitte Sterks-Sips belde daarop met Gerda Huisman, conservator Bijzondere Collecties bij de UB. Ook Huisman was direct enthousiast. ‘Ik stapte op m’n fiets en reed naar Paterswolde om de boeken te gaan bekijken. Ze bleken prachtig en ik wilde ze graag naar de bibliotheek halen. Ze zouden een mooie aanvulling zijn op de boeken over interieurdecoratie die de UB al heeft.’ De Collectie Sips omvat werken met titels als *Motifs de peinture décorative pour appartements modernes* en *Kirchliche Decorationsmalereien im Romanischen und Gotischen Style*. Ook bevat zij afleveringen van het *Deutsches Maler-Journal* over onder meer de schilders Hans Holbein en Albrecht Dürer. Tijdens een familiedag werd besloten om de boeken aan de UB te schenken.

De familie is bekend van het Groninger schildersbedrijf Sips. Herman Sips, geboren in 1879 in de A-kerkstraat, was de eerste eigenaar van het bedrijf. Hij werd al heel jong wees en kwam in dienst bij een schilder. Zijn eigen bedrijf startte hij aan de Turftorenstraat, met een werkplaats aan de Uurwerkersgang. De oude werkplaats, nu een onderdeel van het complex van de Faculteit Rechtsgeleerdheid, is nog steeds herkenbaar door de aanduiding op de gevel. ‘Schildersbedrijf W.Th. Sips, tel. 22688’, Sterks-Sips weet het uit het hoofd.

De kleindochter vertelt: ‘Rond 1900 ging mijn opa naar Academie Minerva. In die tijd kreeg hij waarschijnlijk ook de voorbeeldboeken in zijn bezit. Of hij ze kocht of kreeg weten we niet.’ Conservator Huisman: ‘Het is ons ook niet duidelijk waarom ze er zo veelgebruikt uitzien. Misschien rouleerden ze langs verschillende schilders in de stad of werden ze uitgeleend door de ‘Huisschildersvereeniging Eendracht en Nut’ in Groningen.’

Boeken die deel uitmaken van Bijzondere Collecties worden vaak gebruikt voor onderzoek. Tot nu toe is dat bij de Collectie Sips nog niet het geval geweest. Huisman verwacht dat dat wel gaat veranderen. ‘De geschiedenis van het decoreren en inrichten van huizen is erg in op het ogenblik. Daarom verwacht ik dat er wel een geïnteresseerde aan de gang gaat met dit onderwerp. Het zou leuk zijn als iemand zou onderzoeken of er in Groninger gebouwen nog schilderingen te vinden zijn die ook in de voorbeeldboeken voorkomen of er door zijn geïnspireerd.’

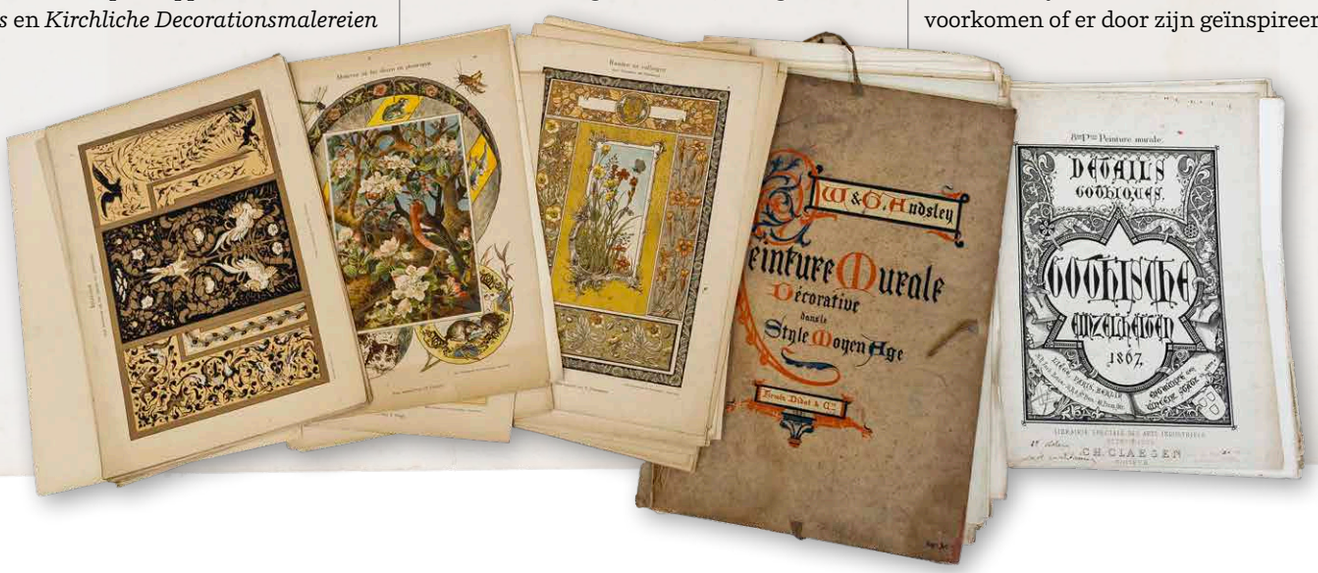

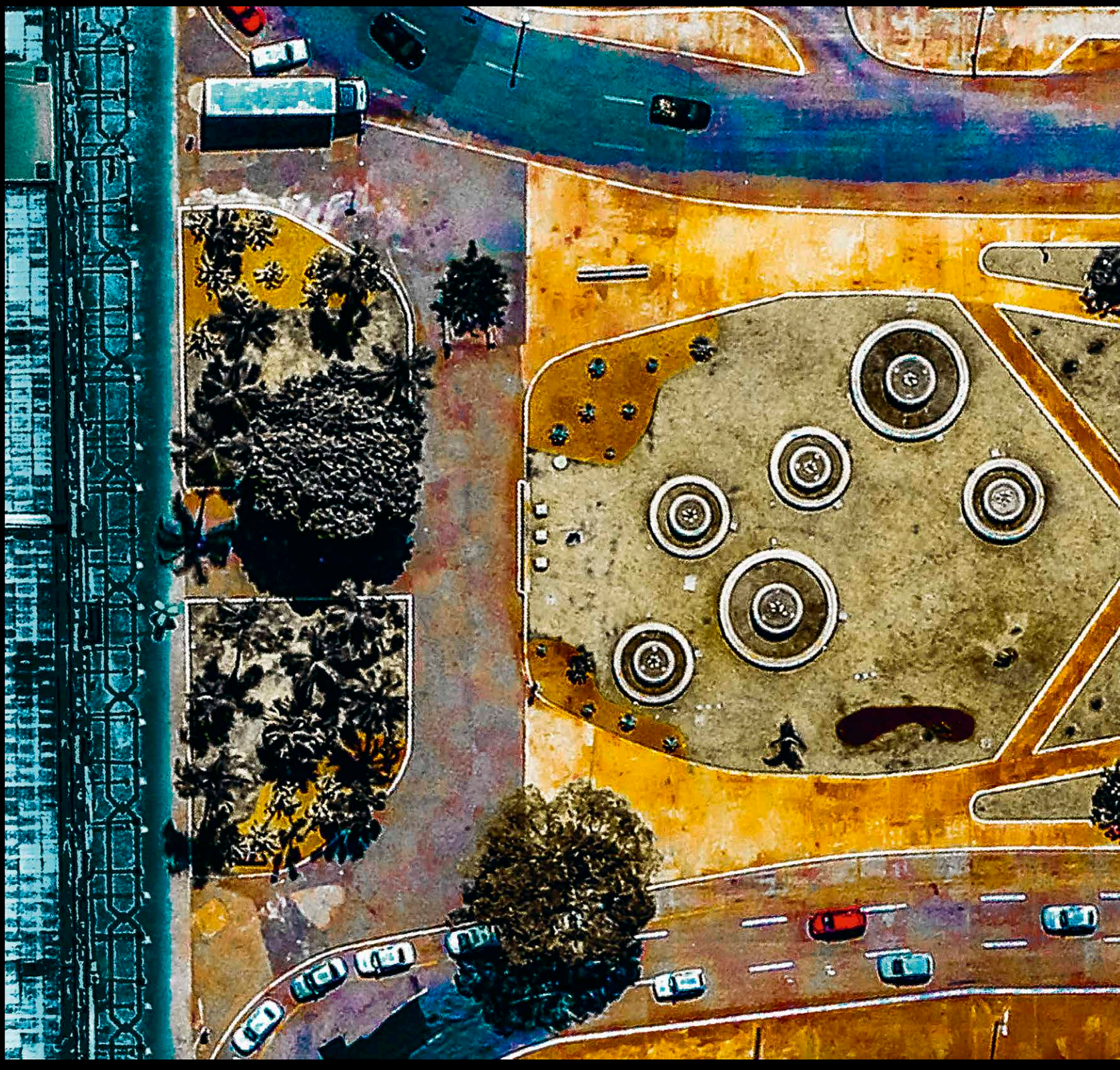

FOTO

FEDERICO WINER

‘Praça dos Pedestres’. Brasilia, Brazil (2015) from the series ULTRADISTANCIA

De Argentijnse kunstenaar Federico Winer verkent met zijn serie Ultradistancia de grenzen tussen fotografie en satellietbeelden van Google Earth.
www.ultradistancia.com

Universitair Docent Infrastructuurplanning Tim Busscher en promovendus Jannes Willems van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen pleitten in dagblad *Trouw* voor een innovatieve aanpak van toekomstige infrastructurele projecten door het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat. Juist de vervangingsopgave biedt volgens hen kansen voor slimme combinaties

tussen rijksinvesteringen in infrastructuur en regionale investeringen in waterveiligheid, natuurontwikkeling, energieopwekking en recreatie. Het programma Ruimte voor de Rivier dat heeft bijgedragen aan landschappelijke waarden en een betere leefomgeving stellen zij ten voorbeeld.

Op het gebied van duurzame ontwikkeling van infrastructuurnetwerken werkt de afdeling Planologie van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen al sinds 2007 samen met Rijkswaterstaat. www.rug.nl/duurzame-netwerken

Met een NWO-beurs wordt dit onderzoek voortgezet onder de noemer Responsive Infrastructure Through Responsive Institutions (RITRI), samen met de Universiteit Twente en kennisinstituut NGinfra (Rijkswaterstaat, Havenbedrijf Rotterdam, Alliander, Schiphol, ProRail en Vitens).
www.rug.nl/frw-nwo-grant-ritri

‘Laat de rode wormen het boerenland redden’

KARIN DE MIK LARS SOERINK

ONDERZOEK

WWW.RUG.NL/STAFF/J.ONRUST

Als een kievit zocht Jeroen Onrust ’s nachts naar wormen in de Friese weilanden. Jarenlang. Op zijn buikkar. Zo ontdekte hij dat de rode regenworm een sleutelrol speelt in het ecosysteem van een grasland. Ze zorgen niet alleen voor een gezonde bodemstructuur, maar zijn ook een belangrijke voedselbron voor weidevogels.

De vele soorten regenwormen die er bestaan zijn grofweg in te delen in rode en grijze. De rode leven in de bovenste bodemlaag en eten plantaardig materiaal, de grijze zitten iets dieper en leven van verteerd materiaal. In zijn proefschrift *Earth, worms & birds* concludeert Jeroen Onrust: ‘Hoe meer rode wormen, hoe gunstiger dit is voor de weidevogels, maar ook voor de boeren.’

De promotie van Onrust vond niet in Groningen plaats, maar in het stadhuis van Leeuwarden, want zijn onderzoek valt onder de Faculteit Rijksuniversiteit Groningen/Campus Fryslân in oprichting. Hij onderzocht ook alléén Friese weilanden. Al sinds 2012 haalt de ecoloog de media vanwege een bijzondere onderzoeksmethode: zijn ‘buikkar’ is een even eenvoudige als in het oog springende manier om wormen in boerenland te tellen.

Omdat ze met hun dunne huid gevoelig zijn voor licht en uitdroging, zijn rode regenwormen nachtelijk actief en komen dan naar het oppervlak. Daarom gaan ‘zichtjagers’ als de kievit vaak ’s nachts op wormenjacht. Onrust: ‘Om wormen te zoeken wilde ik in de huid van een kievit kruipen. Zo bedacht ik een lage, platte kar, waarop ik liggend op mijn buik mezelf over het weiland voortbewoog.’ Met hoofdlamp en handteller zocht hij in het donker als een kievit urenlang tussen de grassprieten naar wriemelende wormen. ‘Soms telde ik er in een weiland wel 1000, soms ook niks.’

Vruchtbaarheid

Wat bleek na al die jaren onderzoek? In extensief beheerde, kruidenrijke weilanden waarop ruige stalmest wordt uitgereden, leven meer rode wormen dan in intensief bewerkte. In de laatste zitten vooral grijze regenwormen. Onrust: ‘Intensief werkende boeren verstoren de natuurlijke werking van hun eigen land door het om de zoveel jaar om te ploegen of te scheuren en in te zaaien. En ook door het gebruik van pesticiden en kunstmest. Maar de bodem moet je zoveel mogelijk met rust laten, zodat de rode wormen hun werk kunnen doen.’

Rode regenwormen spelen namelijk een cruciale rol in het voedselweb en in de bodemvruchtbaarheid, legt hij uit. ‘Ze komen aan het oppervlak om voedsel te verzamelen, trekken dat materiaal de

bodem in en eten het op. De grijze wormen komen pas daarna aan de beurt. Zij eten het materiaal in de bodem op dat al verteerd is en komen zelf nooit boven de grond. Rode wormen leggen dus de basis voor verdere afbraak door andere bodemorganismen waardoor uiteindelijk weer nutriënten voor de planten vrijkomen.'

Het organische materiaal verbetert behalve de vruchtbaarheid ook de structuur van de bodem, waardoor water beter wordt vastgehouden. Vocht in de bodem is uiteraard belangrijk voor planten en wormen, maar ook voor weidevogels, omdat bij droogte rode wormen niet meer naar het oppervlak komen en de bodem uiteindelijk te hard wordt voor scholeksters en grutto's om met hun lange snavels in de grond te kunnen prikken.

Jeroen Onrust (1989) studeerde in 2012 aan de RUG cum laude af als bioloog, met specialisatie ecologie. Hij promoveerde op 15 december 2017 op zijn proefschrift *Earth, worms and birds*. Sindsdien is hij postdoctoraal onderzoeker aan de RUG bij het Groningen Institute for Evolutionary Life Sciences (GELIFES), in de Conservation Ecology Group, waaraan ook zijn promotoren Theunis Piersma en Han Olff zijn verbonden.

'Oudere boeren weten dat: het oude grasland is je kapitaal'

Wanhopig

Tijdens zijn onderzoek lag Onrust vaak wanhopig in het veld. 'Ik hou van de Friese weilanden met hun weidevogels. Maar zelfs in die vijf jaar van mijn onderzoek zag ik het aantal vogels afnemen. Ook als ik zag dat percelen weer met drijfmest waren geïnjecteerd of omgeploegd dacht ik: oh, wat zonde voor die bodem! Intensieve veehouderij is funest voor de biodiversiteit, het bodemleven en voor de weidevogels.'

Of het aantal weidevogels ooit weer zal toenemen, daarover is hij niet optimistisch. 'Ik ben bang dat het al te laat is.' Hij pakt er een kaartje van de provincie Friesland bij, uit zijn proefschrift. Het is bijna helemaal lichtgroen. Het lichtgroene staat voor intensief beheer. Slechts een paar kleine donkergroene plekken geven aan waar extensief wordt geboerd. 'Dat is maar 3,5% van de landerijen waar de bodem nog niet verstoord is. Juist het oude grasland is heel waardevol omdat daar de rode wormen hun werk goed kunnen doen. Oudere boeren weten dat: het oude grasland is je kapitaal. Als je dat kapot maakt, moet je zelf steeds meer doen om de productie op peil te houden.'

Lichtpuntjes

Toch zijn er ook lichtpuntjes. 'Jonge boeren pakken het al anders aan. Vroeger werd gedacht dat je productie daalde als je biologisch ging boeren. Dat is veranderd. Het is nu aan de politiek om boeren te faciliteren die uit het keurslijf van het intensief beheer willen stappen.'

Want Onrust geeft de boeren beslist niet de schuld van het dalende aantal weidevogels. 'Zij zitten vast in een systeem van meer produceren. En ze moeten natuurlijk een boterham verdienen.' Tijdens zijn promotieonderzoek hield hij tientallen lezingen, voornamelijk voor boeren. Iets waar zijn promotor, trekvogelecoloog Theunis Piersma ('hij is best activistisch') het volledig mee eens was. 'Hij drukte me op het hart mijn verhaal vooral voor boeren te houden en niet alleen voor wetenschappers. Ook al nam het veel energie, het heeft mij erg geholpen om nog plezier en voldoening uit mijn onderzoek te halen.' Tijdens een van zijn lezingen kwam een regulier werkende boerin na afloop bij hem. 'Ze had tranen in haar ogen, omdat ze af wilde van het mest injecteren dat de bodem vernielt, maar niet goed wist hoe. Haar hoop, en die van vele andere boeren, ligt in dit soort onderzoek, dat uiteindelijk kan bijdragen aan nieuwe regelgeving' Onrust is ervan overtuigd dat als reguliere boeren rode wormen meer het werk laten doen door minder intensief te boeren, ze dezelfde productie kunnen halen.

Geldschieters

Om dat zeker te weten is wel meer onderzoek nodig, stelt hij. 'De basis blijft goed onderzoek.' Hij deed alvast een proefonderzoek en bekeek welke plaggen de hoogste grasproductie gaven: van een regulier bedrijf, een biologisch-dynamisch bedrijf of van natuurgebied de Oostvaardersplassen? Onrust: 'Ik voegde aan de grond alleen rode wormen, alleen mest of rode wormen én mest toe. De combinatie mest en rode wormen gaf in het natuurlijke systeem van de Oostvaardersplassen de hoogste grasproductie. Maar wil je boeren echt overtuigen, dan moet je dit verder uitzoeken op alleen boerenland.'

Onrust zoekt nog geldschieters, om zijn onderzoek voort te kunnen zetten. 'Er zijn mooie initiatieven, zoals Kening fan 'e Greide en Living Lab Fryslân. En ook de provincie Friesland zelf – immers dé weidevogelprovincie – maakt zich sterk voor een werkwijze waar landbouw en natuur elkaar versterken in plaats van beconcurreren. Maar in onderzoek naar deze 'natuurinclusieve' landbouw steekt de provincie jammer genoeg nog geen geld.'

FOTO JEROEN ONRUST

Werk van Rodin, De Ploeg, glaskunstenaar Dale Chihuly, het gaat allemaal door haar handen. Kunsthistorica **Suzanne Rus** (28) heeft een droombaan bij het Groninger Museum. Ze wil iets loswoelen bij de bezoekers.

JURGEN TIEKSTRA
WWW.GRONINGERMUSEUM.NL

WWW.RUG.NL/MASTERS/CURATORIAL-STUDIES

Oog in oog met kunst

Begin maart dit jaar vloog Suzanne Rus (28) samen met een collega naar Taipei. Daar in de hoofdstad van Taiwan was ze een paar dagen lang de engelenbewaarder van de keramieken werken van de Spaanse kunstenaar Jaime Hayón. Een door het Groninger Museum samengestelde tentoonstelling van Hayóns werk reist twee jaar lang de wereld rond. In Taipei was die expositie tot een einde gekomen en moesten Rus en haar collega toezien op de afbouw: een scherpe blik op de conditie van de objecten, instrueren van het Taiwanese inpakteam, voor de verzekeraar foto's maken van de voorwerpen in hun kisten en zorgen voor containervervoer naar het volgende museum. Naar Shanghai dit keer.

Suzanne Rus (1990) studeerde kunstgeschiedenis aan de RUG en sloot haar studie in 2013 af met de master conservatorenopleiding. Daarna werkte ze bij CODART in Den Haag en het KNIR in Rome (waarvan de RUG penvoerder is). Daarna werd ze als eerste geselecteerd voor het tweejarige talentontwikkelingstraject dat het Groninger Museum samen met de RUG heeft opgezet. In steeds acht maanden liep ze op verschillende afdelingen mee en werkte ze aan de tentoonstellingen over Hendrik Nicolaas Werkman, David Bowie en Auguste Rodin. Inmiddels heeft ze een vast contract als registrar.

Junior conservator

Het is een van de taken die Rus, oud-student kunstgeschiedenis, heeft bij het Groninger Museum, waar ze nu anderhalf jaar in vaste dienst is. Ze kwam bij het museum terecht door als allereerste trainee het nieuwe talentontwikkelingstraject te doorlopen. Deze postgraduate functie als junior conservator had het Museum samen met de RUG opgezet. Inmiddels werkt Rus in het museum als 'registrar', beheerder van de eigen collectie. Maar ze was ook de projectleider van de succesvolle wintertentoonstelling van 2016/2017: *Rodin, Genius at Work*. Eind dit jaar zal ze opnieuw de wintertentoonstelling leiden: een overzichtsexpositie van de in Europa nog weinig bekende Amerikaan Dale Chihuly, die opvalt met zijn uitbundige, gekleurde glaskunstwerken.

Glazen kunstwerken

Ze zit nu volop in de voorbereiding en heeft veel contact met de studio van Chihuly in Seattle. 'Zijn werken gaan in 750 kartonnen dozen en komen in zeven "40 voet zeecontainers" deze kant op', vertelt ze enthousiast in het café van het Groninger Museum. 'Er komt ruim tien procent extra materiaal mee, voor het geval er hier op locatie iets stuk gaat. De glazen kunstwerken worden vervoerd in allemaal losse elementen. Er komt hier een team van twaalf man om ze te installeren.'

Jan Altink, De rode boerderij, 1926

De museumwereld is klein en gesloten. Afgestudeerd in 2013 solliciteerde Rus zich tevergeefs een slag in de rondte. 'Iedereen blijft zitten waar hij zit,' vertelt ze. 'Als je net begint heb je geen werkervaring en kom je dus nergens binnen. Het moet via via gaan.' Daarom was het talentontwikkelingstraject een uitkomst. 'De plek die hier toen kwam, was heel gekaderd: alleen mensen die de opleiding aan de Groningse universiteit hadden afgerond mochten solliciteren en directeur Andreas Blühm wilde graag mensen die ook buiten Groningen hadden gekeken. Dat is mijn geluk geweest: dat ik na mijn studie in Den Haag heb gewerkt bij CODART – een internationale netwerkorganisatie voor curators – en in Rome ben geweest. Daar hielp ik mee aan een digitaliseringsproject van het Koninklijk Nederlands Instituut Rome, dat in kaart bracht hoe Nederlanders al vanaf de Middeleeuwen naar Rome trekken.'

De Ploeg

Toen Rus eind 2014 als junior conservator het Groninger Museum binnenliep, viel ze middenin de voorbereiding van de Hendrik Nicolaas Werkman-tentoonstelling, die

een half jaar later geopend zou worden. Werkman was als Groningse drukker lid van het expressionistische kunstenaarscollectief De Ploeg. Achteraf was diens overzichtsexpositie toen een voorproef van de grote tentoonstelling 'Avant-garde in Groningen. De Ploeg 1918-1928 – 100 jaar De Ploeg', die vanaf eind mei wordt gewijd aan de beginjaren van de eeuweling.

'We hebben zelf heel veel werken van De Ploeg', vertelt Rus. 'Niet alleen wat hier vast op zaal hangt, maar ook in het depot buiten de stad. In het depot is veel werk op papier dat we bijna nooit tonen. Dat werk op papier mag maximaal drie maanden in het licht hangen en moet vervolgens weer een aantal jaren in het donker worden bewaard. Wat betreft De Ploeg ben ik verantwoordelijk voor de logistieke planning, de planning van de opbouw, de verzekering, het transport, het benaderen van bruikleengevers. Samen met mijn collega's bekijk ik ook alles wat uit de eigen collectie komt: wat moet worden ingelijst of gerestaureerd?

Bruiklenen

'In de tentoonstelling kunnen we straks de link leggen tussen De Ploeg en de Duitse schilder Kirchner, maar ook met een voorganger als Vincent van Gogh. Die tijdlijnen gaan we laten zien. We krijgen een zaal waarin de persoonlijke relatie te zien is tussen Kirchner en Jan Wiegers, zoals dat ze elkaar hebben geschilderd. Die link kun je duidelijk maken, deels met onze eigen collectie en deels met bruiklenen. De bruiklenen zullen uit het Kirchner Museum in Davos komen. Maar ook werken van De Ploeg zelf gaan we lenen: het Stedelijk Museum Amsterdam heeft een grote verzameling De Ploeg, het Drents Museum en De Fundatie hebben wat, net als Singer Laren. En we lenen ontzettend veel uit particuliere collecties; werken dus die anders nooit te zien zijn.'

Begin dit jaar was er een vacature voor een registrar in het Rijksmuseum in Amsterdam. Dat moet een gedroomde plek zijn voor iemand als Rus, die van oudsher gespecialiseerd is in zestiende- en zeventiende-eeuwse schilderkunst. 'Nou, niet dus. Die collectie is natuurlijk fantastisch, maar als werknemer bij het Rijksmuseum ben je wel zo'n speld in een hooiberg dat je én je collega's niet kent én je functie heel beperkt is. Je hebt geen ruimte daarin uitstapjes te doen of iets anders aan te pakken. Dat kan hier wel, zoals, letterlijk, mijn reis naar Taipei.'

Jan Wiegers, Groninger landschap met kanaal, 1923

Geen audiotour

Nu, hier in Groningen, wil ze leren hoe ze iets loswoelt bij de museumbezoekers oog in oog met een kunstwerk. 'Tijdens het sollicitatiegesprek voor de functie die ik nu heb, kreeg ik de vraag van de directeur: wat zou je doen als je hier één dag directeur was? Toen heb ik geantwoord: dan zou ik de audiotour afschaffen. Daar schrok hij van, omdat hij heel erg houdt van zoveel mogelijk informatie verschaffen aan de bezoekers. Maar ik zei: als mensen een koptelefoon op hebben, sluiten ze zich af voor hun omgeving. Zou je geen audiotour doen en je staat met meer mensen voor een kunstwerk, dan is er meer ruimte om met elkaar in discussie te gaan.'

'De werken van Dale Chihuly komen in 750 dozen onze kant op'

Zoals in de winter straks, wanneer de extravagante glaswerken van Dale Chihuly binnen en buiten het Groninger Museum komen te staan. 'Wat ik interessant vind, is dat zijn werk zich op het randje begeeft van ambacht en kunst. Ik wil dat bezoekers daarover discussiëren: kun je het zien als kunst of valt het er net buiten? Of gaat het zelfs richting kitsch, omdat het alle kleuren van de regenboog heeft?'

'MOBIEL BLIJVEN IS BELANGRIJKER DAN DOORGAAN MET AUTORIJDEN.'
STELLING **DAFNE PIERSMA** FACULTEIT GEDRAGS- EN MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

Afgaande op de stroom populairwetenschappelijke boeken over het brein van de laatste jaren hebben we geen vrije wil: ons gedrag zou enkel door onbewuste hersenprocessen worden bepaald. Neuropsycholoog **André Aleman** legt in zijn laatste boek, *Je brein de baas*, uit dat we wel degelijk controle kunnen uitoefenen over ons denken en doen.

BERT PLATZER JEROEN VAN KOOTEN

ONDERZOEK

WWW.RUG.NL/STAFF/A.ALEMAN

Het bestuurbare brein

Hoe hoogleraar cognitieve neuropsychiatrie André Aleman vanochtend naar zijn werk gekomen is? Op de automatische piloot. Net als waarschijnlijk al die anderen – of ze nu de fiets, de auto of het openbaar vervoer pakten. ‘Ik fiets al tien jaar dezelfde route, dus ik heb vanochtend niet nagedacht welke route ik zou nemen. Dat wordt bij mij onbewust gestuurd, ik heb er geen moeite mee om dat toe te geven.’

Maar dat wil niet zeggen dat er niet ooit een bewuste keuze aan zijn fietsroute ten grondslag heeft gelegen, zegt Aleman. ‘Er zijn diverse routes mogelijk en ik heb er toen bewust een uitgekozen. Pas daarna werd de route naar mijn werk onbewust, routine. Heel efficiënt, want de clou van onbewuste processen is dat ze sneller zijn en minder energie kosten. Het is een heel gedoe als je elke dag moet uitvissen en beslissen hoe je naar je werk gaat rijden. Negentig procent van wat ik op een dag doe is misschien onbewust gestuurd, maar die negentig procent was óók mijn eigen wil. Daar lag oorspronkelijk een bewust besluit aan ten grondslag. Die tien procent bewuste gedachten is sturend.’

Toch is er onder neurowetenschappers een aanzienlijke stroming die zegt dat ‘het bewuste denken’ niets in de melk te brokkelen heeft. ‘Wetenschappers als Ap Dijksterhuis en Dick Swaab menen dat ons gedrag voor het overgrote deel wordt aangestuurd door onbewuste processen, zonder dat we daar weet van hebben’, zegt Aleman.

‘Je bewustzijn zou daar achteraanhollen en er dan een verklaring bij maken, zodat je toch denkt dat je het helemaal zelf beslist.’ In zijn laatste boek, *Je brein de baas*, neemt Aleman stelling tegen deze zienswijze.

Klassiek experiment

Een klassiek experiment uit de jaren zeventig dat het ontbreken van de vrije wil zou aantonen, is het Libet-experiment. Aleman plaatst in zijn boek vraagtekens bij dit experiment, waarin proefpersonen wordt gevraagd naar eigen inzicht af en toe op een knop te drukken en het tijdstip te onthouden waarop ze dat doen. Uit de EEG-scan blijkt steevast dat de hersenactiviteit zich voor het gerapporteerde tijdstip al opbouwt naar het moment van drukken. ‘De uitleg is dat er in je onbewuste hersenprocessen, zo’n 400 milliseconde daarvoor, al is besloten dat je gaat drukken’, zegt Aleman. ‘Het dringt dus tot je bewustzijn door wat de rest van je brein al heeft besloten, maar dat doet er niet meer toe. Als dat laatste waar is, zou je je emotionele reflexen ook niet kunnen beheersen en dan zou tot tien tellen ook niet werken, want dat doe je bewust.’

In Alemans opvatting is het drukken bij uitstek een bewuste beslissing. ‘Door aan het experiment deel te nemen geeft de proefpersoon bewust het commando aan zijn brein: we doen hieraan mee, dus we drukken af en toe op die knop. Bovendien zie je de opbouw van hersenactiviteit ook als er niet wordt gedrukt, dus blijkbaar onderdrukt de proefpersoon soms de neiging om te drukken.’

Mindfulness

Aleman ziet mindfulness – aandachtig in het hier en nu zijn – als een belangrijk instrument om het bewuste denken handen en voeten te geven. ‘Bij depressies wordt mindfulness wel gebruikt om mensen hun onophoudelijke cyclus van negatieve gedachten en emoties te leren doorbreken. Ze leren heel bewust op hun gedachten te letten en dat is dus exact het tegenovergestelde dan dat ze de onbewuste processen in hun brein een depressie laten veroorzaken.’

Ook voor gezonde mensen is mindfulness een manier greep te krijgen op de onbewuste processen in hun brein en zo hun leven te veranderen. Aleman: ‘Normaal zijn onze gedachten een ervaringsstroom waar we middenin zitten. Met mindfulness kun je leren je eigen gedachten van een afstandje te bekijken, alsof je naar een voorbijrijdende trein kijkt. Dan blijkt er meer ruimte om dingen te veranderen dan je dacht.’

Voorbeeld: het hevige verlangen naar een sigaret als je stopt met roken. ‘Veel mensen denken dat ze daaraan moeten toegeven, omdat ze zich anders zo rot voelen’, zegt Aleman. ‘Met mindfulness ga je kijken hoe dat dan voelt. Je geeft er niet aan toe, want dat is vooraf afgesproken, maar je drukt het gevoel ook niet weg. Dan merk je dat zo’n moment na een tijdje voorbij is en je dat gewoon overleeft.’

Toch lukt het mensen vaak niet om bijvoorbeeld hun goede voornemens waar te maken. ‘Vaak zijn die voornemens best haalbaar, maar gaan mensen er niet mee aan de slag op een manier waarop ons brein en ons lichaam ze kunnen verwezenlijken’, zegt Aleman. ‘Ook hier moet je bewust nadenken over je gedrag, bijvoorbeeld op een vast moment inplannen om te gaan sporten. Je moet de ongewenste routine doorbreken en een nieuwe routine ontwikkelen. Ook dat is dus eerst een bewust besluit.’

FOTO MILETTE RAATS

André Aleman (1975) studeerde neuropsychologie en fysiologische psychologie aan de Universiteit Utrecht. Na in 2001 cum laude te zijn gepromoveerd, eveneens aan de Universiteit Utrecht, ontving hij in 2001 een Vidi-subsidie van NWO voor onderzoek naar emotionele stoornissen bij schizofrenie. In 2006 ontving hij een European Young Investigator Award van de European Science Foundation voor onderzoek naar verminderd ziekte-inzicht bij psychotische stoornissen. Sinds 2007 is Aleman hoogleraar Cognitieve neuropsychiatrie bij de afdeling Neurowetenschappen van het UMCG en de afdeling Psychologie van de RUG. Hij doet onderzoek naar onderwerpen als zelfmoord, veroudering, schizofrenie en depressie. Eind 2011 ontving hij een Vici-subsidie van 1,5 miljoen euro van NWO voor zijn onderzoek naar de onderliggende mechanismen van apathie bij schizofrenie. Aleman was van 2009 tot 2014 lid van de KNAW Jonge Akademie en werd in 2017 benoemd tot lid van de KNAW. Tevens is hij lid van de Gezondheidsraad. Zijn laatste boek, *Je brein de baas – Over de rol van bewust denken*, verscheen eind vorig jaar bij uitgeverij Atlas Contact.

Stemmen horen

Ander voorbeeld: moeders horen soms hun baby huilen, maar als ze gaan kijken, blijkt de baby diep te slapen. Aleman: ‘Moeders zijn onbewust gericht op het huilen van hun baby, maar moeders zullen natuurlijk ooit bewust hebben bedacht: ik moet alert zijn op mijn baby. Daarna wordt dat een onbewuste reactie.’

Bij patiënten die stemmen horen, zou dat ook zo kunnen zijn, denkt Aleman. ‘Mensen met schizofrenie blijken vaak kindertrauma’s te hebben, door emotionele mishandeling bijvoorbeeld, waarbij kinderen vaak worden uitgescholden. Dus het zou goed kunnen dat er een onbewuste verwachting ontstaat dat ze weer worden uitgescholden. In hersenscans zien we dat het talencentrum bij deze patiënten overactief is, dus we denken dat die stemmen onbewuste activiteit in het brein zijn. Met trainingen, bewust gedrag, kun je die onbewuste verwachting misschien wegnemen.’

Breed publiek

Ondanks dat hij zich dus niet altijd kan vinden in de boeken van zijn collega-neurowetenschappers, vindt Aleman het een positieve ontwikkeling dat het genre populairwetenschappelijke boeken, ook buiten zijn vakgebied, de laatste tien jaar zo’n grote vlucht heeft genomen. ‘Wetenschappelijke publicaties verschijnen weliswaar steeds vaker in *open access*, dus publiek toegankelijk – waar ik een warm voorstander van ben – maar de gemiddelde belastingbetaler begrijpt het dan nog steeds niet. Wetenschappers doen er daarom goed aan om een breed publiek te vertellen wat ze doen, ook omdat de wetenschap soms als “ook maar een mening” wordt gezien. De belastingbetaler mag zeker wat terughoren over wat de wetenschap wel of niet weet, ook om allerlei nepdeskundigen weerwoord te bieden.’

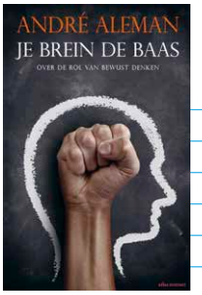

Je brein de baas
Over de rol van bewust denken
WWW.ATLASCONTACT.NL
€ 19,99

‘ALS EEN KIND LEERT LOPEN EN 50 KEER VALT, DENKT HET NOOIT: MISSCHIEN IS DIT NIETS VOOR MIJ.’ (OMDENKEN)

125 jaar Groninger Universiteitsfonds

BERT PLATZER

WWW.RUGSTEUNT.NL WWW.RUG.NL/GUF

Het fonds waarvan men bij de oprichting in 1893 hoopte dat het tot financiële onafhankelijkheid van de RUG zou leiden, werd een fijnmazige subsidiestructuur voor onderzoeksprojecten, bijzondere leerstoelen en studenten.

De doelstelling van het Groninger Universiteitsfonds, 'de bevordering der studie aan en den bloei van de Groninger Universiteit in den ruimsten zin', was bij de oprichting wellicht wat letterlijker bedoeld dan we nu denken. Wegens teruglopende studentenaantallen waren in 1876 in politiek Den Haag nog stemmen opgegaan om de RUG op te doeken. De initiatiefnemers van het Groninger Universiteitsfonds, kortweg GUF, hoopten daarom stilletjes dat de RUG met het nieuwe fonds, naar Engels voorbeeld, tot financiële en organisatorische onafhankelijkheid kon komen.
Die hoop maakte het fonds niet waar, maar verschillende ondersteunde studenten brachten de universiteit wel degelijk meer dan tot bloei. Zoals archeoloog Albert van Giffen, die als student zoölogie driemaal ondersteuning van het GUF ontving om de inhoud van Groningse wierden te onderzoeken en die later ook bekendheid verwierf met zijn onderzoek naar hunebedden. Of de latere Nobelprijswinnaar Frits Zernike, die als assistent van professor Kapteyn een toelage kreeg om aan de sterrenwacht in Potsdam foto's van de hemel te maken die in het sterrenkundig laboratorium in Groningen als waarnemingsmateriaal werden gebruikt.
Het GUF blijft als fijnmazige subsidiestructuur voor interessante onderzoeksprojecten, vaak op het snijvlak van wetenschap en maatschappij, onverminderd belangrijk. Voor deze projecten, van een paar duizend tot enkele tienduizenden euro, zijn vaak nauwelijks alternatieve financieringsmogelijkheden te vinden. Hetzelfde geldt voor het overeind houden van belangrijke bijzondere leerstoelen waarvoor geen externe financieringsbron beschikbaar is.
Vooral de afgelopen tien jaar heeft het GUF met zijn steun voor studenten die naar het buitenland willen, de internationalisering van het onderwijs flink gestimuleerd. Een volgende stap wordt in april gezet. Dan start een pilot met een aantal studenten die via **www.rugsteunt.nl** hun reisbeurs van het GUF kunnen aanvullen met een crowdfundingcampagne.

Nomadische teksten onderzoeken

Bijzondere leerstoel

De leerstoel van bijzonder hoogleraar Jacques van Ruiten zette de RUG op de kaart in een snel groeiend vakgebied: het onderzoek naar de betekenis die door de geschiedenis heen aan Bijbelse teksten werd gegeven. Van Ruiten: 'Het gaat daarbij om het spanningsveld tussen wat nog behoort tot de betekenis van de tekst en wat bij de latere interpretatie daarvan. Ik gebruik daarvoor het concept van nomadische teksten, teksten die rondtrekken en steeds weer andere betekenismogelijkheden krijgen.' Mede dankzij de aanstelling via het GUF werd Van Ruiten in 2012 's werelds eerste hoogleraar in de receptiegeschiedenis van de Bijbel.

'Vanwege mijn leerstoel krijg ik allerlei uitnodigingen, maak ik deel uit van internationale onderzoeksnetwerken en word ik regelmatig gevraagd om symposia te organiseren en te leiden.' Het belang van zijn onderzoeksveld schuilt voor Van Ruiten in het kritisch beschouwen van de claims die op basis van heilige teksten worden gedaan. 'Er zijn veel mensen die zeggen "dit zegt de Bijbel of de Koran", om op basis daarvan de vreselijkste dingen te doen. Maar je moet je dus altijd afvragen: is dat alleen de Bijbel of spelen ook allerlei andere elementen daar een rol in?'

Lustrumviering

De Lustrumviering 125 jaar GUF is op **vrijdag 13 april 2018**, van 13.00-17.00 uur, in het Academiegebouw. Op het programma staan onder meer een lezing van Kinderombudsvrouw en RUG-hoogleraar Margrite Kalverboer en een kleine excursie.

Programma en aanmelding: **www.rug.nl/125jaarGUF**

Veldwerk in Ethiopië

Studiereis

'In de Ethiopische kraamzorg staat de patiënt niet vanzelfsprekend centraal', zegt de Duitse masterstudent clinical and psychosocial epidemiology Rena Bakker. 'Tegen vrouwen wordt nogal eens geschreeuwd of ze worden zelfs geslagen, bijvoorbeeld als ze niet goed genoeg meewerken tijdens de bevalling. Daarom bevallen ze vaak thuis, wat tot een hogere kindersterfte leidt. In 2016 werd slechts 28 procent van de geboorten in Ethiopië begeleid door medische professionals.'

Eind 2017 onderzocht Bakker bij zo'n vierhonderd verloskundestudenten in het hele land welke factoren een rol spelen in de acceptatie van mishandeling. Kort voor haar vertrek bleek dat er ter plaatse geen begeleider zou zijn. 'Dat betekende dat ik externe dataverzamelaars moest inhuren, omdat ik de taal niet spreek. Dankzij de GUF-beurs voor Excellente Studenten kon ik dat betalen en kon mijn studiereis toch doorgaan.'

Bakker hoopt dat haar onderzoek bijdraagt aan een betere kraamzorg in Ethiopië. 'Stress, een lage leeftijd en het zien van mishandeling tijdens de opleiding bleken bij studenten tot acceptatie van mishandeling te leiden. Dat kan goed worden aangepakt in de opleiding, zodat verloskundigen hun patiënten met meer respect zullen behandelen en zwangere vrouwen meer van hun diensten gebruik gaan maken.'

Allround sterrenkundigen afleveren

Apparatuur

Sinds 2008 biedt de Blaauw Sterrenwacht, bovenop de Bernoulliborg, onderdak aan de Gratama telescoop, die werd gefinancierd door het GUF en de Gratama Stichting. Na bijna vijftig jaar kreeg het Kapteyn Instituut daarmee weer de beschikking over een optische telescoop. De telescoop speelt een belangrijke rol in het onderwijs en de publieks-educatie.

De vorige telescoop stond sinds de jaren dertig op een pand naast het Academiegebouw, totdat het pand in 1959 afbrandde. 'Daarna maakten we gebruik van de radiotelescopen in Dwingeloo en Westerbork,' vertelt Reynier Peletier, hoogleraar Extragalactische observationele en instrumentele sterrenkunde.

'Maar ook met optische telescopen, willen we onze studenten leren omgaan. Zo worden ze allround sterrenkundigen. De masterstudenten gaan ieder jaar na La Palma, een Canarisch eiland, waar we als onderdeel van een wetenschappelijk programma op een grote telescoop waarnemingen kunnen doen. Dat is dure tijd, dus laten we de studenten zich voorbereiden met de Gratama telescoop.'

Daarnaast is de telescoop een belangrijke pijler onder de publiekseducatie van het Kapteyn Instituut. De vijf tot zes publieksavonden per jaar trekken zo'n twee- tot driehonderd bezoekers. 'Laatst bij de Nacht van de Nacht en de Landelijke Sterrenkijkdagen hadden we duizend mensen in één weekend.'

Langs alle uithoeken van de RUG

Kunstwerk

Door het trappenhuis van de Universiteitsbibliotheek, waar nu zijn kunstwerk hangt, liep Peter Musschenga tussen 1988 en 1991 zelf ook, als student geschiedenis. 'Ik heb die studie niet afgemaakt, maar dus wel zitten blokken in de UB', vertelt de multidisciplinair ontwerper. 'Met al dat beton en die brede trappen vond ik het trappenhuis altijd een heerlijke ruimte. Daarom was ik heel blij met de opdracht om juist vo or die plek een kunstwerk te maken.' Zijn kunstwerk was het geschenk van het GUF aan de RUG ter gelegenheid van haar vierhonderdjarig bestaan in 2014.

Met zijn lichtkunstwerk SHA_RE wil Musschenga laten zien hoe breed het onderzoek is dat aan de RUG wordt verricht. Op de schermen op de verschillende verdiepingen in het trappenhuis stromen in willekeurige volgorde foto's, video's en teksten van het onderzoek van RUG-wetenschappers als een waterval naar beneden. Musschenga: 'Ik hoop ook dat het motiveert en een gevoel van trots genereert: aan deze universiteit studeer ik.'

Musschenga bezocht alle faculteiten en instituten van de RUG. 'Ik heb overal mijn plan uitgelegd en op die manier geprobeerd mensen te motiveren om beelden aan te leveren. Heel tijdrovend, maar ontzettend leuk om al die verschillende uithoeken en de mensen daar te leren kennen.'

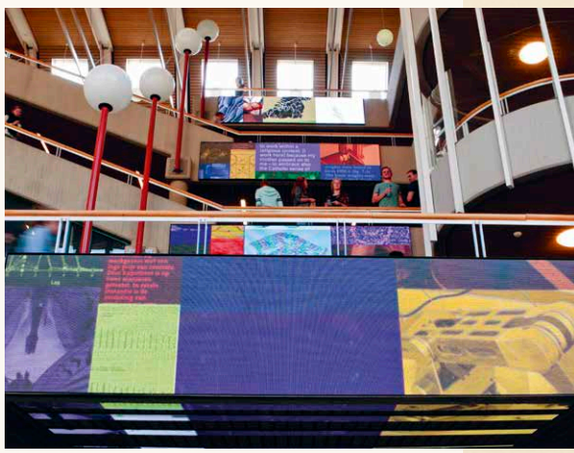

'EEN INVESTERING IN KENNIS GEEFT HET BESTE RENDEMENT.' (BENJAMIN FRANKLIN)
STELLING **CHRISTIAN VAN DER HILST** FACULTEIT MEDISCHE WETENSCHAPPEN

ubbo emmius fonds

‘Terugblikkend op de afgelopen maanden, viel mij weer eens op hoe divers niet alleen de projecten zijn waar het Ubbo Emmius Fonds van de RUG steun voor vraagt. Maar ook dat alumni van onze universiteit die projecten op de meest uiteenlopende manieren steunen, van belcampagne of afscheidscadeau tot legaat. Hieronder vindt u een greep uit recente donaties. Ik wil, namens onderzoekers, studenten en het UEF, alle donateurs graag hartelijk danken voor hun gift.’

Gerbrand Visser / Directeur Ubbo Emmius Fonds

Beurzen voor talent uit kansarme landen

De acceptgiro- en belcampagne, afgelopen december, voor het Eric Bleumink Fonds (EBF) heeft ruim € 56.000 opgebracht. En nog steeds komt er geld binnen op rekeningnummer NL 80 ABNA 056 3098 961. Met een beurs van het EBF kunnen studenten uit kansarme landen een masterstudie volgen in Groningen. Mede dankzij deze steun kunnen in september zes nieuwe studenten beginnen met een studie. WWW.RUG.NL/EBF.

Belcampagne Junior Science Masterclass

In de gezondheidszorg is een groeiende behoefte aan arts-onderzoekers: artsen die patiëntenzorg combineren met klinisch-wetenschappelijk onderzoek. De Junior Scientific Masterclass (JSM) geeft studenten geneeskunde en tandheelkunde de kans zich al tijdens hun studie extra te bekwamen in wetenschappelijk onderzoek. Van 9 tot en met 26 april zullen de studenten van de UEF-Alumnidesk weer bellen om geld op te halen voor het beurzenprogramma van de JSM. Wilt u niet gebeld worden, dan kunt u dat doorgeven via WWW.RUG.NL/ALUMNI/BEL-ME-NIET

€ 65.000 voor onderzoek endeldarmkanker

Maag-darm-leverarts Wouter Nagengast heeft € 65.000 ontvangen van de Van der Meer-Boerema Stichting voor zijn onderzoek naar endeldarmkanker. Niet elke (endeldarm)kankersoort is gelijk. Nagengast wil daarom met nieuw ontwikkelde fluorescentie tracers de specifieke eigenschappen van tumoren beter in kaart brengen en daarmee de basis leggen voor een betere, meer gerichte behandeling.

Bijzondere giften voor Ellen Nollen

De onderzoeksgroep van Ellen Nollen richt zich op de oorzaken van neurodegeneratieve ziekten als Parkinson, Alzheimer en Huntington. Alumni hebben al veel bijgedragen aan dit onderzoek. Onlangs kregen Nollen en haar onderzoeksgroep opnieuw twee bijzondere giften. Een alumnus van de RUG liet een legaat na van maar liefst € 43.811. Daarnaast riep alumnus Roelof Joosten, ter ere van zijn afscheid als CEO bij FrieslandCampina, familie, vrienden en collega’s op een donatie te doen aan Nollen. Het leverde een afscheidscadeau van € 17.500 op.

Brochure blaarziekte

De Stichting Eleven Floawers Foundation zegde € 50.000 toe aan het project 'Brochure met psychosociale handvatten voor kinderen met de ziekte EB en hun omgeving' van orthopedagoog Petra de Graaf. EB, Epidermolysis bullosa, is een zeldzame, erfelijke huidaandoening die vaak gepaard gaat met ondraaglijke pijn, eindeloze jeuk, vervorming van de huid en terugkerende wondverzorging. Voor ouders is het vaak erg lastig hun kind te verzorgen, omdat de kleinste aanraking al zeer pijnlijk kan zijn. De brochure moet ouders en kinderen helpen om met de situatie rondom EB en wondverzorging om te gaan.

AGENDA

IRIO

Mitrany, de alumnivereniging International Relations and International Organization, houdt op **6 april en 11 mei 2018** een alumniborrel in Den Haag, vanaf 17.00 uur in Cafe Leopold, Plein 17. WWW.MITRANY.EU

Rechtsgeleerdheid

Op **vrijdag 13 april 2018** organiseert de Faculteit Rechtsgeleerdheid – voor het eerst in Amsterdam – een netwerkborrel voor alumni over de blockchain. Sprekers zijn dr. Jaap-Henk Hoepman (‘de blockchain is geen waarheids-machine’) en mr. Trix Mulder (over blockchain, privacy en AVG). Vondelkerk, Vondelstraat 120, Amsterdam, 16.00-18.30 uur, € 17,50.
WWW.RUG.NL/RECHTEN/ALUMNI/NETWERKBORREL

Geschiedenis

De Alumnivereniging Geschiedenis houdt **19 mei 2018** haar jaarlijkse Alumnidag, dit-maal in Rotterdam. Met een lezing van Stefan Couperus over de naoorlogse wederopbouw en een historische stadswandeling. Aanmelden en meer informatie: ALUMNI.GESCHIEDENIS@RUG.NL.

Economie en Bedrijfskunde

Zie Alumnibijeenkomst Circuit Zandvoort (**5 juni 2018**) hiernaast.

Medische Wetenschappen

Op **zaterdag 9 juni 2018** organiseert Medische Alumnivereniging Antonius Deusing weer een gezellige Buitendag. Meer informatie volgt via de nieuwsbrief en op WWW.ANTONIUSDEUSING.NL

Ruimtelijke Wetenschappen

De Professor Keuningvereniging (PKV), alumni-vereniging van de Faculteit Ruimtelijke Weten-schappen, zoekt alumni die ons bestuur willen versterken. We faciliteren jaarlijks 3-4 activitei-ten. Communicatie met de leden gaat vooral via onze LinkedIn en- Facebookgroep. Het bestuur vergadert enkele keren per jaar op een centrale plek in het land. Interesse? Mail ons voor 25 mei: BESTUUR@PROFESSORKEUNINGVERENIGING.NL, of bel voorzitter Eric Neef: 06-51821510.

Archeologie

Archeolumni zoekt enthousiaste alumni voor: de kascommissie (o.a. financieel overzicht van het afgelopen jaar), het bestuur en voor de redactie van de Nieuwsbrief. Interesse? Mail naar: ALUMNINETWERKGIA@RUG.NL

Alumnibijeenkomst Circuit Zandvoort

FOTO CHRIS SCHOTANUS

Op **dinsdag 5 juni 2018**, vanaf 17.00 uur, is er een alumnibijeenkomst op het Circuit van Zandvoort rond het thema leiderschap. RUG-alumnus en gastheer Bernhard van Oranje ontvangt u in restaurant Bernie's, dat uitzicht biedt over de befaamde Tarzanbocht. De bijeenkomst wordt georganiseerd door de alumnikringen Amsterdam en Kennemerland, de afdeling Alumnirelaties en Fondsenwerving van de RUG en het alumninetwerk van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde.
De avond staat in het teken van 'leiderschap'. Sprekers zijn Janka Stoker en Harry Garretsen, directeuren van het expertise centrum 'In the LEAD' van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde. 'In the LEAD' wil organisaties en strategische leiders ondersteunen bij het maken van doeltreffende keuzes. Aansluitend is er een 'walking dinner'. Alumni die dat willen kunnen, tegen extra kosten, om 17.00 uur met de eigen auto het circuit op.
Het aantal plaatsen hiervoor is echter beperkt. Kosten diner: € 35, gratis voor vaste donateurs van de Alumnikringen (excl. rijden op het circuit). Voor meer informatie en aanmelden (tot 25 mei): WWW.RUG.NL/ALUMNI/ZANDVOORT2018.
Op pagina 12 van deze *Broerstraat 5* vindt u een uitgebreid interview met Janka Stoker over vrouwen aan de top.

FOTO JOS JANSEN

Reünie Organische Chemie voor promovendi 1969-1995

Namens onder meer prof.dr. Ben Feringa wordt er een reünie georganiseerd voor de promovendi Organische Chemie uit de periode 1969-1995. De reünie zal plaatsvinden op de middag en avond van **vrijdag 12 oktober 2018**. Opgave voor deelname kan via 100PROMOTIONS@RUG.NL t.a.v. Tineke Kalter.

Alumnibijeenkomsten

9 april
Twente, De Wilmersberg, De Lutte

19 april
(o.v.) New York

30 april
Workshop Change Management (Engelstalig), Jonge Alumni Netwerk, Van Swinderen Huys, Groningen

5 juni
Amsterdam / Kennemerland / Faculteit Economie Bedrijfskunde, alumnibijeenkomst Circuit Zandvoort,

Kijk voor actuele informatie, locaties en andere bijeenkomsten op WWW.RUG.NL/KRINGEN en WWW.RUG.NL/ALUMNI/AGENDA.

Workshop Change Management voor jonge alumni

FOTO REYER BOXEM

Veranderingen in werk en gedrag. Daarover gaat de workshop Change Management op **30 april 2018**, georganiseerd door het Jonge Alumni Netwerk (JAN). Alumna Tania Tasheva (MA International Business Management) is Change and Communications Lead bij Heineken. Vanuit haar ervaringen bij dat bedrijf geeft ze inzicht en praktische oefeningen in hoe je medewerkers mee kunt krijgen om veranderingen in een organisatie door te voeren. De workshop is Engelstalig en met name ook bedoeld om de vele internationale jonge alumni die in Noord Nederland wonen bij het JAN te betrekken.
30 april van 19.00-22.00 uur, Van Swinderenhuys, Oude Boteringestraat 19, 9712 GC Groningen, entree € 7,50. Opgave en meer informatie: WWW.RUG.NL/ALUMNI/JAN

Ellen Deckwitz schrijft nieuw verjaardagsgedicht

Ieder jaar sturen de RUG en het UEF een speciaal verjaardagsgedicht (Nederlands en Engels) naar alle alumni waar we een e-mailadres van hebben. Het afgelopen jaar was Jephta de Visser de dichteres van dienst. 'Aibels mooi', 'Hierdoor voel ik me jarig', 'It is such an honor to receive your poem on my own day' en 'Niets mooiers dan een ochtendgedicht uit het Ol Oude Groningen', waren enkele van de vele reacties. Het gedicht voor het komende jaar, getiteld 'Vakantie', is geschreven door Ellen Deckwitz, een van de belangrijkste dichters van haar generatie en eveneens alumna van onze universiteit. Donald Gardner droeg zorg voor een Engelse vertaling. Wilt u het verjaardagsgedicht ook ontvangen? Geef dan uw e-mailadres door via WWW.RUG.NL/ALUMNI/UPDATE.

80 jaar Sociologie

FOTO MARISKA DE GROOT

Dit jaar bestaat de vakgroep Sociologie van de Rijksuniversiteit Groningen 80 jaar en dat moet gevierd worden! Daarom organiseert de vakgroep op **vrijdag 12 oktober 2018** het 16e lustrum in het Grand Theatre te Groningen. Op deze dag zullen we met een gevarieerd programma van lezingen, workshops, een buffet, cabaret en live muziek, een ode brengen aan de Groningse sociologie. Bovendien biedt het Lustrum een uitgelezen kans oude studievrienden en docenten weer terug te zien. Kaarten kosten € 12,50 voor leden van Sociëtas, € 15,00 voor studenten en € 20,00 voor alumni en medewerkers (dit is inclusief buffet en drie gratis consumpties). Houd voor meer informatie over de kaartverkoop WWW.RUG.NL/GMW/SOCIOLOGIE/80JAAR en de sociale media in de gaten. We hopen jullie allemaal te zien in oktober.

'SUCCESS IS THE ABILITY TO GO FROM ONE FAILURE TO ANOTHER WITH NO LOSS OF ENTHUSIASM.' (WINSTON CHURCHILL)
STELLING **RODI STEENBERGEN-ZUTT** FACULTEIT MEDISCHE WETENSCHAPPEN

TEKST > **MARJAN BROUWERS**
FOTO > **JEROEN VAN KOOTEN**

Verder denken over het halen van een Mastertitel

Angelique Groot: 'Pittig traject, groot cadeau'

Dertig jaar nadat ze als verpleegkundige begon met de in service-opleiding bij Ziekenhuis Gelderse Vallei in Ede rondde Angelique Groot vorig jaar haar Flexibel Academisch Masterprogramma * bij AOG School of Management cum laude af. Een groot cadeau noemt ze het traject dat ze combineerde met haar fulltimebaan in het ziekenhuis, haar man en drie kinderen. Op 27 maart kreeg ze de Cum Laude Award uitgereikt voor haar afstudeerscriptie over zelfregie en zelfmanagement door middel van eHealth in de zorg.

Ervaring in het ziekenhuis had Angelique Groot meer dan genoeg, toen ze op zoek ging naar een academische opleiding. Eerst als gespecialiseerd verpleegkundige, onder andere bij verloskunde, en later als docent, kwaliteitsadviseur en marketeer leerde ze het ziekenhuis en de wereld van de zorg van haver tot gort kennen. Omdat ze haar kennis wilde verdiepen schreef ze zich in voor het flexibele masterprogramma van AOG School Management. "Ik zocht een academische opleiding die ik zelf kon samenstellen en waarover ik langer kon doen dan een reguliere master. Zodoende kon ik tussen de leergangen door de tijd nemen om de kennis te internaliseren en toe te passen in de praktijk. Bovendien kost zo'n studie veel tijd naast een dynamische fulltimebaan en een gezin met drie kinderen. Al met al was een pittig traject, qua kosten en tijdsinvestering, maar absoluut de moeite waard. In feite een groot cadeau."

Op zoek naar de verwondering

Groot genoot met volle teugen van de twee leergangen over merkmanagement en klantstrategie en stortte zich vol overgave op haar afstudeerscriptie over eHealth in relatie tot minder zelfredzame zorgconsumenten. "Het afstudeertraject begon in Cambridge, waar je drie dagen ondergedompeld wordt in kennis. Dat was geweldig, alsof je in de wereld van Harry Potter bent beland. Tijdens die dagen bereid je je voor

#VERWONDERING

#ANDERS DENKEN

op je scriptie en moet je je onderwerp bepalen. Dat was een worsteling. Steeds als ik begon over eHealth vroeg Philip Wagner, onze begeleider, me dat onderwerp even helemaal los te laten. Voor ik verder kon gaan moest ik me verwonderen. Dus niet eerst oplossingen bedenken, maar anders denken en vragen stellen. En dat lukte: ik had niet één vraag, maar wel duizend. Anders denken heeft me zoveel gebracht. Als ik nu een nieuw project krijg, ga ik eerst terug naar de basis, ik spring niet meteen op de rijdende trein, ga niet meteen in de doestand staan, maar stel basale vragen."

Zelfregie en zelfmanagement van de patiënt

Haar scriptie ging uiteindelijk niet over eHealth als doel, maar als middel om de minder zelfredzame patiënten in staat te stellen eigen regie te voeren en aan zelfmanagement te doen. "Wat mij verwonderde was dat alle stukken die ik over eHealth las uitgaan van mensen die pragmatisch en digitaal vaardig zijn. Maar dat zijn onze patiënten vaak helemaal niet. De oorzaken zijn divers: opleiding, achtergrond, leefstijl. Ik kwam er ook achter dat iedereen in zijn leven wel eens minder zelfredzaam is, ongeacht opleidingsniveau of achtergrond. Als je net te horen hebt gekregen dat je borstkanker hebt, bijvoorbeeld, of na een zware operatie. Daarom moet je in de reis die een patiënt aflegt alle cruciale momenten zorgvuldig in kaart brengen. Want dat zijn de momenten waarop eigen regie en zelfmanagement van patiënten onder druk komen te staan. Daar moet je in je benadering van de patiënt rekening mee houden."

Twee patiëntgroepen onderzocht

Samen met onderzoeksbureau Motivaction deed Groot onderzoek naar twee doelgroepen: chronische patiënten en patiënten die planbare zorg nodig hebben. "Dat zijn mensen die eenmalig voor een ingreep naar het ziekenhuis gaan. Chronische patiënten blijken te groeien in hun zelfregie en zelfmanagement omdat ze steeds meer ervaring opdoen met hun eigen aandoening en groeien in zelfvertrouwen. Ze stellen vaker kritische vragen en gaan de discussie aan met hun arts. Eenmalige patiënten zijn geneigd om te luisteren naar de dokter en af te wachten. Ook werd me duidelijk hoe belangrijk het is dat patiënten de informatie die ze krijgen over hun eigen zorgpad goed begrijpen. Ook daarbij kun je eHealth inzetten en dat zijn we hier ook gaan doen. We bieden zorg via verschillende kanalen op verschillende manieren aan, patiënten kunnen zelf kiezen of ze liever een stuk tekst lezen of een filmpje kijken, bijvoorbeeld."

Kloof tussen beleid en praktijk

Groot verwonderde zich ook over de kloof tussen beleid en praktijk: "Het beleid gaat ervanuit dat iedereen blijmoedig gaat werken met eHealth-toepassingen, maar in de zorg gebeurt dat niet. Toepassingen sluiten vaak niet aan bij de verwachtingen van zorgverleners en patiënten. Een van mijn aanbevelingen is dus dat je bij de ontwikkeling van een nieuw eHealth-toepassing patiënten vraag om in het projectteam te gaan zitten, en niet alleen in een klankbordgroep. Dat vinden zorgverleners soms best lastig, maar als je dat niet doet, krijg je geen goed product." Ook is ze ervan overtuigd dat de doelen en belangen over en weer helder moeten zijn. "Leveranciers willen dat patiënten hun toepassing zo vaak mogelijk gebruiken, maar dat is niet ons doel. Als een patiënt met een diabetes-app leert om zelf te prikken is het de bedoeling dat die app op termijn overbodig wordt. Let er dus op iedereen weet wat de verwachtingen en belangen zijn en maak daarover heldere afspraken. "

Oprechte aandacht geven

In het model dat ze ontwikkelde voor haar scriptie is aandacht een belangrijk element. "Als patiënten thuis een vragenlijst invullen en online aanleveren, scheelt dat tijd. Die tijd moet deels terugkomen bij de patiënt. Dan verwacht ik dat de arts tijdens de poli niet achter de computer gaat zitten, maar oprecht aandacht heeft voor de patiënt. Het maakt zoveel verschil als een arts tegen iemand met weinig zelfvertrouwen zegt: jij bent belangrijk en daarom gaan we voor jou de beste behandeling uitzoeken. Als een arts dat goed doet, is de kans veel groter dat de patiënt zelf verantwoordelijkheid neemt voor zijn eigen gezondheid bijvoorbeeld door de medicatie goed in te nemen, oefeningen te doen of te stoppen met roken. Daarbij komen eHealth-toepassingen goed van pas, maar dan wel op een manier die de patiënt ook echt iets oplevert."

Oog voor de mens

Inmiddels komen er steeds meer eHealth-toepassingen van de grond in het ziekenhuis van Ede die voldoen aan de aanbevelingen uit de scriptie van Groot. "We hebben nieuwerwetse zorg nodig met oog voor de mens en met behoud van de fundamentele basisprincipes van de zorg. We moeten weg van de systeemwereld waarin we elke minuut en iedere handeling moeten verantwoorden. We hebben voor ieder incident een regel gemaakt. Uit onderzoek blijkt dat verpleegkundigen veertig procent van hun tijd bezig zijn met administratie terwijl de verloskamers vol liggen. Dat moet anders. Zorg is een gezamenlijke verantwoordelijkheid en ik hoop op een transformatie van zelfregie en zelfmanagement naar 'samenregie' en 'samenmanagement', met respect voor de rol van de patiënt en het vakmanschap van de professional. We kunnen eHealth daarbij gebruiken als instrument, maar nooit als doel op zich."

VRAGEN STELLEN

nvao
geaccrediteerde opleiding

**Sinds eind jaren negentig biedt AOG School of Management een Flexibel Academisch Masterprogramma aan. Dit programma is verder ontwikkeld tot de Master Strategy & Leadership en is begin dit jaar door de NVAO geaccrediteerd.*

Startdata 2018	
Visie op werk & HR	donderdag 12 april
Leiderschap in Management	maandag 16 april
Nieuw Leiderschap in Organisaties	maandag 14 mei
Filosofie in Organisaties	donderdag 17 mei
Talent en Organisatieontwikkeling	dinsdag 22 mei
HR-Strateeg	woensdag 23 mei
Strategisch Leiderschap	donderdag 21 juni
Summer Academy	maandag 2 juli
Bedrijfskunde en Leiderschap	dinsdag 18 september

Meer weten over onze opleidingen?
Kijk op **www.aog.nl/br5**

AOG school of management
amersfoort / groningen

KOP D'R BIE

Afgestudeerd? Maar toch niet úitgestudeerd? Ontdek wat de RUG nog allemaal te bieden heeft, al dan niet online: van lezingen, cursussen en collegereeksen tot video's, bijeenkomsten en een UB-lidmaatschap. Hieronder een greep uit het aanbod. Kijk verder op www.rug.nl/kopdrbie

Lezingen

5 april 2018 — 15.30 uur
SGG Hanze Jeugdlezing Hoop en optimisme – moeten de basis-bestanddelen van elke opvoedings-situatie zijn door Micha de Winter

5 april 2018 — 19.45 uur
Spraakmakende boeken: *De nix* van Nathan Hill door Barend van Heusden

10 april 2018 — 16.15 uur
Oratie prof.dr. A.A.J. (Annette) van der Putten; leerstoel Orthopedagogiek, i.h.b. mensen met ernstige meer-voudige beperkingen

10 april 2018 — 20.00 uur
SGG-lezing #Metoo en de Griekse goden door Ineke Sluite en coreferent Maarten De Pourcq

12 april 2018 — 20.00 uur
SGG-serie Beminnen: Nieuw licht op seksuele vrijheid door Marli Huijer en coreferent Trudy Dehue

13 april 2018 — 20.00 uur
SGG: Groningse Nacht van de Filosofie; met Maxim Februari, Miriam Rasch, Marjan Slob e.v.a.

16 april 2018 — 20.00 uur
SGG-serie Voortdurend verzet: De erfenis van mei '68 door Geert Buelens

17 april 2018 —18.00 uur
SGG Science Dinner How to be a better you

19 april 2018 — 20.00 uur
SGG Freedom Lecture 2018 The atheist muslim - A Journey from Religion to Reason door Ali Rizvi

23 april 2018 – 20.00 uur
SGG-serie Voortdurend verzet: Clicktivisme, #-Revoluties en een opstand van de elite door Eva Rovers en Coen Simon

24 april 2018 — 16.15 uur
Oratie prof.dr. J.K.G. (Götz) Wietasch; leerstoel Anesthesiologie i.h.b. Innovatie in de Opleiding

15 mei 2018 — 16.15 uur
Oratie prof.dr. J.M.C. (Marc) van Dijk; leerstoel Neurochirurgie van het verouderde brein

17 mei 2018 — 19.45 uur
Spraakmakende boeken: *Dat vreemde in mijn hoofd* van Orhan Pamuk; door Petra de Bruijn

Postacademisch Onderwijs

Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap

Gedurende het hele jaar biedt de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienst-wetenschap Postacademisch Onderwijs aan. Het aanbod is divers met nascholing over geestelijke verzorging, nascholing voor docenten voortgezet onderwijs en diverse cursussen voor predikanten, kerkelijk werkers en overige belangstellenden, geaccrediteerd door de PKN voor permanente educatie in het Open Erkend Aanbod. Zo zijn er in juni tweedaagse cursussen over Bonhoeffer en Kuitert. De cursussen op het gebied van Geestelijke Verzorging zijn ook geaccrediteerd door de SKGV en de cursussen voor docenten zijn gevalideerd door het lerarenregister. Meer informatie: WWW.RUG.NL/GGW/EDUCATION/PAO

Online cursussen

Het aanbod online cursussen is breed: diverse talencursussen bijvoorbeeld en de succesvolle Massive Open Online Courses (MOOCs). In de maand april is bijvoorbeeld 'Multilingual Practices: Tackling Challenges and Creating Opportunities' te volgen.

Auke Hulst gastschrijver

In Ain Wondre Stad (WWW.RUGNL/BROERSTRAAT5, oktober 2016) preludeerde hij er al op: Schrijver en muzikant Auke Hulst wordt gastschrijver van de RUG. In drie lezingen en een openbaar interview met hoogleraar moderne letterkunde Mathijs Sanders zal hij zich komend najaar onder de noemer 'zwemmen in brak water' buigen over grensgebieden in de literatuur. Daarnaast verzorgt hij voor een geselecteerde groep studenten werkcolleges. WWW.RUG.NL/AUKE-HULST-GASTSCHRIJVER

FOTO LENNY OOSTERWIJK

32e JAARGANG – 1e NUMMER/APRIL 2018 – ISSN 0921-1721

COLOFON

WWW.RUG.NL/BROERSTRAAT5

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden, gepromoveerden en relaties van de RUG, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. Als alumnimagazine wil het ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten! REDACTIE Fardau Bamberger, Bineke Bansema, Fenneke Colstee-Wieringa, Bert Wolfkamp HOOFDREDACTIE Fenneke Colstee-Wieringa REDACTIEADRES Redactie Broerstraat 5, Postbus 72, 9700 AB Groningen T (050) 363 52 36 redactieB5@rug.nl VORMGEVING In Ontwerp, Assen DRUK Zalsman Grafische Bedrijven OPLAGE 87.000 ADRESWIJZIGINGEN Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, kunt u zich wenden tot Alumnirelaties RUG: T (050) 363 30 61 alumni@rug.nl of via www.rug.nl/alumni/wijzigingen De RUG hecht veel waarde aan contact met haar oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om.

Expositie ‘De Ploeg gedrukt’

Ter gelegenheid van 100 jaar De Ploeg exposeert de Universiteitsbibliotheek haar verzameling werk van Ploegleden. De collectie omvat vooral drukwerk: veel boeken waarvoor Ploegkunstenaars het omslag ontwierpen, losbladig grafisch werk, ex librissen, manifesten, affiches en zelfs kalenders. De expositie in de UB aan de Broerstraat 4 duurt **t/m 1 september 2018** en is vrij toegankelijk.

WWW.RUG.NL/UB-100-JAAR-DE-PLOEG

rijksuniversiteit groningen / University Hotel

Op zoek naar een gespreid bed in Groningen?

Dat staat altijd voor u klaar in het University Hotel

Het University Hotel is dé plaats waar je comfortabel en betaalbaar in hartje Stad logeert. Direct om de hoek bij het Academiegebouw.

Weekendarrangement
van ~~€ 84,50~~ voor **€ 79,50 p.p.**
- 2x overnachting
- 2x ontbijtbuffet

Op basis van een tweepersoonskamer.

Boek het weekendarrangement extra voordelig via www.universityhotel.nl met de code ‘**ALUMNI**’.

Groepsarrangementen op maat
Voor groepen maken we graag een arrangement op maat. Bel ons gerust.

University Hotel
Kleine Kromme Elleboog 7-b
9712 BS Groningen
T (+31) (0)50 3113424
E hotel@rug.nl

Wij kijken uit naar uw komst!

www.universityhotel.nl

rijksuniversiteit groningen

Voorjaars aanbieding

MIZU Waterfles
MIZU is dé waterfles voor de bewuste sporter. Geen plastic meer, maar recyclebaar roestvrij staal.
€ 24,95

RUG-stropdas
De enige echte zijden RUG-stropdas met geweven wapen.
Vanaf € 24,95

Zeefdruk
Originele zeefdruk in een oplage van 100, met afbeeldingen van gebouwen van de RUG.
Vanaf € 39,95

The University of Groningen is committed to sustainability. These items are produced with love for people and planet.

Oude Kijk in ‘t Jatstraat 19
050 363 2700 / universiteitswinkel@rug.nl
universiteitswinkel i_shop_rug
www.rug.nl/shop

i Shop

rijksuniversiteit groningen / universiteitsmuseum

Gratis Toegang!

Gelukkig Gezond!

Histories of Healthy Ageing

22 … N 2018

Wegens succes verlengd t/m 16 juli 2018

ER GAAT NIETS BOVEN GRONINGEN

city of talent

Universiteitsmuseum Groningen
museum van mens, natuur en wetenschap

Oude Kijk in ‘t Jatstraat 7a
9712 EA Groningen

Sponsors & partners: rijksuniversiteit groningen, NWO, umcg

www.rug.nl/museum

ALUMNI ACHTERAF

Filosofie. Al die gedachtes, al die vragen. Nooit een sluitend antwoord. Voor de ene alumnus wijsbegeerte is het een blijvende bron van inspiratie, de andere alumnus maakte een succesvolle switch naar het theater.

ELLIS ELLENBROEK

RETOURADRES: RUG/A&F, POSTBUS 72, 9700 AB GRONINGEN, NEDERLAND

JANNEKE DE BIJL (36)

STUDIE wijsbegeerte van 2001 tot 2008 **IS** cabaretier **HUISHOUDEN** met Rick Scholtes (40), RUG-alumnus filosofie; twee honden en twee katten **HUIS** Hoekhuis nabij station Hilversum **INKOMEN** gemiddeld ca. 1500 euro netto per maand **WEBSITE** www.jannekedebijl.nl en www.hogeverwachtingen.nl

FOTO JAAP REEDIJK

'Ik werd afgewezen voor de toneelschool in Maastricht. Ik was achttien en wist nog niet dat ik zelf dingen wilde maken, alleen dat ik iets met toneel wilde. Tijdens een tussenjaar op de Vrije Hogeschool in Driebergen ontdekte ik kleinkunst. Een docent tipte mij over de deeltijd-theateropleiding Selma Susanna in Amsterdam. Maar na die ervaring in Maastricht durfde ik geen auditie te doen en ben eerst in Groningen filosofie gaan studeren. Die studie stond ook op mijn lijstje en dat vond ik niet eng.

In 2012 heb ik Selma Susanna alsnog afgerond. Cum laude. Op de Universiteit van Amsterdam en de Hogeschool Utrecht doceerde ik ondertussen academische vaardigheden, wetenschapsfilosofie en schrijven. Lesgeven is leuk. Vroeger wilde ik altijd juffrouw worden. Op de middelbare school gaf ik klasgenootjes bijles wiskunde. In november won ik de jury- en de publieksprijs op Cameretten. Gaaf! Maar ik zat al twee jaar bij het stand-up gezelschap Comedytrain, dus ik kwam goed beslagen ten ijs. Bij Comedytrain mogen was een groter ding dan Cameretten winnen. Vrijwel alle grote cabaretiers zijn bij Comedytrain begonnen. Via het open podium mocht ik binnen een half jaar al auditie doen.

Als winnares van Cameretten kan ik nu mijn eigen avondvullende programma maken. Try-outen over een jaar, najaar 2019 in première. Een avond zoals ik zelf wil. Mijn droom! En een mooie manier om los te komen van het stand-uppen, met alleen één lamp, een microfoon en dan wat praten. Met filosofie doe ik niets meer, ik was er eigenlijk wel klaar mee. Ik lees het ook niet meer voor mijn lol. Al die gedachtes die je kunt denken, en dan komt er niks uit! Op de planken vertel ik over mijzelf, ik deel mijn eigen gedachtes en hoop de mensen daarmee te raken. De titel van het programma is Web.

In de aanloop naar Cameretten was ik minder gestrest dan nu. Het is moeilijk om mijn programma in wording los te laten. Een tweede show schijnt ook weer moeilijk te zijn. Vandaag zeg ik ja op de vraag of ik dit de rest van mijn leven wil doen. Maar vraag het mij morgen nog eens.'

MICHEL DIJKSTRA (36)

STUDIE wijsbegeerte van 2000 tot 2007 **IS** docent filosofie op twee middelbare scholen en publicist; werkt aan promotie **HUISHOUDEN** getrouwd en vader van een zoon (5) en een meisjestweeling (3) **HUIS** jaren 30-huis in wijk aan de IJssel, Deventer **INKOMEN** 4500 bruto per maand

FOTO LEONIE DE JONG

'Mijn eerste filosofieboek las ik op mijn zestiende. Het stond bij mijn ouders in de kast. Een overzicht van Hans Joachim Störig, tweedelig. Het beleeft nog steeds herdruk na herdruk. Ik was er zo door gegrepen dat ik niks anders wilde studeren dan filosofie. Wat me greep was dat filosofie draait om vragen waar je toch geen antwoord op krijgt. Mijn ouders stonden niet te juichen bij mijn studiekeuze. Het leek hen moeilijk er werk mee te vinden. Mij interesseerde dat niet zoveel. En het is ook aardig goed gekomen.

Ik ben publicist, schreef een paar boeken en schrijf regelmatig voor bijvoorbeeld Filosofie Magazine. En ik ben fulltime docent aan het Willem Lodewijk Gymnasium in Stad en het Meander College te Zwolle.

Oosterse filosofie is mijn specialisme. Of dat de beste is? Dat zal ik niet zeggen. Daar is geen standaard voor. Maar mij spreekt het aan dat de oosterse een leer is voor het leven en niet vooral voor de studeerkamer.

In het Taoïsme zeggen ze: De weg ontstaat door hem te begaan. Daarmee bedoelen ze dat de zin van het leven niet na het leven of achter het leven ligt, maar dat die in het leven zelf gevonden kan worden. Dit soort dingen staat in de westerse filosofie meer op de achtergrond. De oosterse filosofie gaat om hoe je je verhoudt tot mensen, dieren, dingen. De kracht van het zachte is ook heel belangrijk. Die waarden vormen voor mij ook de basis van bijvoorbeeld mijn lespraktijk. Meer nog dan leerlingen iets te willen bijbrengen, tracht ik ze open tegemoet te treden, te zien met welke vragen ze leven. Bij een discussie in de klas probeer ik de stille leerling het woord te geven en te laten ontdekken dat hij ook zijn zegje kan doen en dat er geluisterd wordt.

Dankzij een mooie beurs van NWO, speciaal voor leraren, begon ik vijf jaar geleden aan een proefschrift over de dertiende-eeuwse zenmeester Dogen en zijn westerse tijdgenoot Meister Eckhart. Het is een vergelijking tussen oosters en westers denken. Dit jaar promoveer ik, Deo volente, nee Boeddha volente.'